

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**НА КОМИСИЯТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА
НА ФОНД „НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ“
ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА**

**(НАЗНАЧЕНА СЪС ЗАПОВЕД НА МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И
НАУКАТА № РД09-2821/09.10.2020 Г., ИЗМ. СЪС ЗАПОВЕД № РД09-1171/03.06.2021 Г. И
ЗАПОВЕД № РД09-1264/18.06.2021 Г. И ЗАПОВЕД № РД09-2639/21.03.2022 Г.)**

София, 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	6
ЧАСТ 1	8
I. КОНКУРСИ НА ФНИ ПРЕЗ 2021 Г.	8
II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2021 Г.	11
2.1. Обща информация за конкурсите и финансираните проекти	12
2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.	13
2.3. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021г.	17
2.4. Конкурси по двустранно сътрудничество	22
2.5. Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България	26
2.7. Конкурс „Българска научна периодика – 2021 г.“	27
2.8. Конкурс по Национална научна програма „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука“ /ВИХРЕН/ – 2021 г.	29
2.9. Конкурс по Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)	35
2.10. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19	37
2.11. Участие на ФНИ в програми ERA-NET и други международни програми	39
2.12. Процедура за национално съфинансиране на текущи проекти по Програма COST	41
2.13. Анализ на дейността на ФНИ във връзка с процедури по разглеждане на възражения – 2021 г.	42
2.14. Изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ	43
2.15. Информация за приноса на ФНИ към националната научна продукция. Научни публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus	44
2.16. Научни публикации с финансиране от ФНИ за проекти, отчетени с междинен или окончателен отчет през 2021 г.	47

ЧАСТ 2	49
III. АНАЛИЗ НА ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ ФНИ ДОКУМЕНТАЦИЯ, ОТНОСНО РАЗГЛЕДАНИ И ФИНАНСИРАНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2021 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ	49
3.1. Научна област „Хуманитарни науки“	49
3.2. Научна област „Социални, стопански и правни науки“	56
3.3. Научна област „Математически науки и информатика“	63
3.4. Научна област „Физически науки“	64
3.5. Научна област „Науки за земята“	66
3.6. Научна област „Химически науки“	73
3.7. Научна област „Технически науки“	74
3.8. Научна област „Селскостопански науки“	78
3.9. Научна област „Биологически науки“	85
3.10. Научна област „Медицински науки“	93
ЧАСТ 3	101
IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	101
ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ	101
ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА ФНИ	106
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	108

Използвани съкращения

Биологически науки (БН)

Брутен вътрешен продукт (БВП)

Българска академия на науките (БАН)

Временна научно-експертна комисия (ВНЕК)

Висши училища (ВУ)

Годишна оперативна програма (ГОП)

Договори за университетски научни комплекси (ДУНК)

Държавни висши училища (ДВУ)

Европейската организация за ядрени изследвания (CERN/ ЦЕРН)

Закон за насърчаване на научните изследвания (ЗНИИ)

Закон за обществените поръчки (ЗОП)

Звено за вътрешен одит (ЗВО)

Изпълнителен съвет (ИС)

Импакт ранг (IR, IP)

Импакт фактор (IF, IF)

Индекс на Хирш (H Index)

Математически науки и информатика (МНИ)

Медицински науки (МН)

Министерство на образованието и науката (МОН)

Министерство на финансите (МФ)

Научни изследвания и иновации (НИИ)

Научни институти (НИ)

Национална научна програма (ННП)

Национална стратегия за научни изследвания (НСНИ)

Национален съвет за научни изследвания (НСНИ)

Постоянна научно-експертна комисия (ПНЕК)

Селскостопански науки (ССН)

Софийски университет (СУ)

Социални, стопански и правни науки (ССПН)

Технически науки (ТН)

Технически университет (ТУ)

Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ)

ВЪВЕДЕНИЕ

Финансирането на научни изследвания в България се осъществява от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) на основата на конкурсен принцип. Фондът осигурява финансова подкрепа на проекти в рамките на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г. „По-добра наука за по-добра България“.

Фонд „Научни изследвания“ подпомага и стимулира дейности, свързани с развитие на научните изследвания в страната в съответствие с:

1. Европейската рамка за държавна помощ за научни изследвания, развойна дейност и иновации;
2. Националната стратегия за научни изследвания;
3. Националната програма за реформи;
4. Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи;
5. Европейската и националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

При оценката дейността на Фонд „Научни изследвания“ за 2021 г. Комисията за наблюдение и оценка е използвала данни и документация (Комисията), както следва:

- Информацията за дейността на ФНИ при МОН през 2021 г., във връзка с чл. 18 и чл. 19 на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ при МОН г.
- Критерии по чл. 20 от Правилника за наблюдение и оценка на НИ дейност на ВУ и НО, по които се оценява и дейността на ФНИ (актуализиран през 2018 г., обн. ДВ, бр. 54 от 29.6.2018 г.)
- Годишна оперативна програма на ФНИ за 2021 г.
- Годишен отчет за дейността на ФНИ за 2021 г .
- Информация, налична на интернетстраницата на ФНИ.

През 2016 г. са приети съответните промени в Закона за насърчаване на научните изследвания и на нов Правилник на Фонда. След като правилата за дейността бяха променени, всяка година са провеждани конкурси, насочени към финансиране на проекти за научни изследвания в съответните научни области. През този период са провеждани и конкурси за проекти на млади учени и постдокторанти и на българска

научна периодика, а така също и конкурси по двустранно сътрудничество. ФНИ се включи в редица международни научни програми, като ERA-NET.

За периода 2009 г. до 2016 г. бюджетът на Фонда е намален от около 70 млн. лв. през 2009 г. до 15.2 млн. лв. през 2016 г. През 2014 и 2015 г. една част от предвидения бюджет на Фонда не е била изразходвана. През 2017 г. бюджетът нараства с 1 млн. лв. до 16.2 млн. лв. От 2016 г. бюджетът на ФНИ се изразходва за проекти за научни изследвания и други разходи, предвидени в ЗНИИ, ПФНИ и Годишната оперативна програма (ГОП) на Фонда.

През 2021 г. бюджетът на ФНИ като второстепенен разпоредител към МОН е определен на 16 006 400 лв., който е предвиден за изплащане на суми за текущи проекти по конкурси от предходни години в съответствие с ГОП.

Допълнително с ПМС са предоставени 13 100 000 лв. за конкурси във връзка с пандемията от Covid-19 и конкурси за фундаментални научни изследвания, 1 020 000 лв. за финансиране на проекти в конкурс по Националната научна програма „Петър Берон и НИЕ“ и 3 702 150 лв. за финансиране на проектите по Националната научна програма ВИХРЕН, както за нов конкурс по приета през 2021 г. ННП ВИХРЕН – 2021, и за финансиране на трета година от изпълнението на проектите с договори, сключени през 2019 г. От възстановени средства и получени присъдени вземания от бенефициенти са постъпили допълнително 2 178 458 лв. Във връзка с увеличаване на щатния персонал на Фонда с ПМС са предоставени допълнително още 25 935 лв. След окончателната корекции на бюджета на ФНИ за 2021 г. общата усвоена сума е 34 835 755 лв., което е увеличение спрямо ГОП за 2020 г. с около 7.7 млн. лв. (ФНИ, 2022).

ФИГУРА 1. ПЛАН И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РАЗХОДИТЕ НА ФНИ СЪГЛАСНО ГОП ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2021 Г.

Източник: Годишен отчет на ФНИ 2021, стр. 3.

ЧАСТ 1

I. КОНКУРСИ НА ФНИ ПРЕЗ 2021 Г.

В рамките на годишната оперативна програма (ГОП) Фондът е провел 10 конкурса (таблица 1).

ТАБЛИЦА 1. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНКУРСИТЕ, ПРОВЕДЕНИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2021 Г. СЪГЛАСНО АКТУАЛИЗИРАНАТА ГОП (СУМИТЕ СА В ЛВ.)

Конкурс	Общ бюджет	Макс. сума на проект	Срок /етапи	Предв. сума за 2021 г.	Подаване
Фундаментални научни изследвания – 2021 г.	19 000 000	120 000 + 50 000 за ДМА	36 мес. /2 етапа	12 300 000	9.07
Фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021г.	1 000 000	30 000	24 мес. /1 етап	1 000 000	9.07
Финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г.	3 100 000	300 000	24 мес. /1 етап	3 100 000	от 2020 г.
Международни научни форуми в България	205 000	10 000	1 етап	205 000	-
ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО	456 000	40 000/ Австрия 12 000/ Франция	24 мес.	228 000	
БЪЛГАРСКА НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2022	500 000	7 000	12 мес. /1 етап	500 000	3.09
Програми ERA-NET	700 000	200 000	24-36 мес.	700 000	-
Програма COST	433 333	40 000	24 мес. /1 етап	433 333	-
Национална научна програма „Петър Берон. Наука и	960 000	120 000	24 мес. /1 етап	960 000	5.10

иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)					
Финансиране на проекти, одобрени след разглеждане на възражения по конкурси за фонд. научни изследвания – 2020 г., фонд. научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2020 г., Българска научна периодика 2021 г.	701 240			701 240	

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 5

Сравнението на параметрите на конкурсите, проведени от ФНИ през 2021 г. и 2020 г. (таблици 1 и 2), показва, че е налице увеличение на бюджета на почти всички конкурси за изпълнение на целите и задачите, поставени в националната стратегия.

ТАБЛИЦА 2. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА КОНКУРСИТЕ, ПРОВЕДЕНИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2020 Г. (СУМИТЕ СА В ЛВ.)

Конкурс	Общ бюджет	Макс. сума на проект	Срок /етапи	Предварителна сума за 2020 г.	Срок
Фундаментални научни изследвания – 2020 г.	10 034 060	120 000 + 50 000 за ДМА	36 мес. /2 етапа	5 017 030 50%	30.09
Фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2020 г.	825 287	30 000	24 мес. /1 етап	825 287 100%	2.10
Финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г.	3 100 000	300 000	24 мес. /1 етап	3 100 000	23.06
Международни научни форуми в България	179 954	10 000	1 етап	179 954	

ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО					
Китай – изследователски проекти	750 000	250 000	36 мес./2	375 000	
Китай	600 000	40 000	24 мес./1	300 000	
Русия	1 400 000	40 000	24 мес./1	700 000	
БЪЛГАРСКА НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2020	102 049	7 000	12 мес. /1 етап	102 049 100%	25.05
БЪЛГАРСКА НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2021	333 394	7 000	12 мес. /1 етап	333 394 100%	7.10
Програми ERA-NET	438 277		24-36 мес.	438 277	-
Програма COST	358 300	40 000	24 мес. /1 етап	358 300	-
Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)	930 000	120 000	24 мес. /1 етап	870 000	5.10
Конкурси за двустранни и/или международни проекти, свързани с COVID- 19, както и с превенция на разпространението на епидемии от високорискови вирусни заболявания.	600 000	200 000	24 мес. /1 етапа	600 000	15.09
Финансиране на проекти, одобрени след разглеждане на възражения по конкурси за фундаментални научни изследвания – 2019 г. фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2019 г.	329 800			329 800	

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2020 г., стр. 4 – 5

За всички конкурсни сесии, които са обявени от ФНИ през 2021 г. са изготвени Насоки за кандидатстване съгласно Правилника на Фонд „Научни изследвания“, които са съгласувани по установения ред с Министерството на финансите.

Благодарение на своевременното приемане на ПМС за осигуряване на финансирането за нови конкурси на ФНИ и за прехвърляне на съответните суми към бюджета на Фонда конкурсите са обявени през месец май. По тази причина крайните дати за подаване на проектни предложения са преместени в началото на юли, преди летните отпуски. В резултат на това в рамките на предвидения срок Изпълнителният съвет на ФНИ (ИС) е взел решение за финансиране на проектите, договорите с бенефициентите са сключени в рамките на установените срокове и предвидените средства са преведени на бенефициентите.

За всички конкурси за финансиране на научни изследвания и за двустранно сътрудничество през 2021 г. е изработена и използвана електронна система за подаване на проектни предложения по модела на системите, тествани през 2020 г.

С цел повишаване нивото и избора на най-качествените проекти ИС на ФНИ прилага установените правила да се класират и финансират проектните предложения, които са получили комплексна числова оценка не по-ниска от 80 точки.

II. ПРОВЕДЕНИ КОНКУРСНИ ПРОЦЕДУРИ ОТ ФНИ ПРЕЗ 2021 Г.

Справката по Приложение № 3 към Годишния отчет на ФНИ за 2021 г. за одобрените текущи договори по финансирани проекти от предходни конкурси (таблица 3) показва, че:

- В резултат на увеличеното финансиране на конкурсите през 2021 г. – 34 835 755 лв. в сравнение с 2020 г. – 27 890 535 лв., се отчита нарастващ брой млади учени и постдокторанти (555 докторанти и 762 млади учени), участващи в проектите.
- Броят на договорите с отлична оценка се увеличава от 108 през 2020 г. на 208 през 2021 г.
- Налице е устойчива тенденция за увеличение на отчетените научни публикации общо 3655, като ръст бележат и тези в издания с импакт фактор и импакт ранг – 1797 бр. през 2021 г. (в сравнение с 1701 през 2020 г.). За 2021 г. процентът публикации, финансирани от ФНИ за базата данни Web of Science, продължава да нараства с два пункта, до 12%, а в базата данни Scopus нарастването е с три пункта, до 18%.
- През 2021 г., както и през 2020 г. не са регистрирани никакви патенти и патентни заявки при общ брой договори за изпълнение на проекти 371 срещу 215 – през 2020 г.

2.1. Обща информация за конкурсите и финансираните проекти

За повишаване на научното ниво на проектните предложения ИС взема решение да не бъдат класирани и финансирани проектни предложения, които при научното оценяване са получили комплексна числова оценка по-ниска от 80 точки.

По предложение на ИС на ФНИ през 2019 г. Правилникът на ФНИ е променен и допълнен с процедура по разглеждане на възражения по оценяване на проектните предложения по конкурсите на Фонда, която се приложи за първи път през 2020 г. и продължава да се прилага през 2021 г.

Таблица 3. Участници в проектите, финансирани от ФНИ по конкурсите за фундаментални научни изследвания и фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, проведени през 2021 г.

	Брой финансиран и проекти	Участници	Млади учени	Постдокторанти	Докторанти	Студенти	Учени от чужбина
Биологически науки	24	200	21	25	35	24	12
Математически науки и информатика	9	100	7	10	8	6	5
Медицински науки	16	171	23	27	23	14	3
Науки за Земята	10	105	8	2	11	15	3
Обществени науки	18	155	3	4	15	4	0
Селскостопански науки	19	192	16	30	24	15	11
Технически науки	24	253	24	31	39	25	16
Физически науки	15	129	24	10	19	14	3
Химически науки	22	183	28	25	48	32	10
Хуманитарни науки	15	112	10	8	15	8	3
Общ брой	172	1600	164	172	237	157	66
<i>% от общ брой участници</i>			<i>10%</i>	<i>11%</i>	<i>15%</i>	<i>10%</i>	<i>4%</i>

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

ТАБЛИЦА 4. УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТИТЕ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ ПО КОНКУРСИТЕ ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ, ПРОВЕДЕНИ ПРЕЗ 2020 Г.

	Брой финансиращи проекти	Участници	Млади учени	Пост-докторанти	Докторанти	Студенти	Учени от чужбина
Биологически науки	13	119	16	27	10	11	1
Математически науки и информатика	4	41	4	8	2	3	3
Медицински науки	11	108	19	24	15	3	1
Науки за Земята	4	54	9	2	8	0	4
Обществени науки	9	61	2	14	10	5	0
Селскостопански науки	10	93	10	13	6	9	3
Технически науки	18	171	19	25	29	14	5
Физически науки	9	68	9	12	13	7	7
Химически науки	9	77	4	15	10	12	4
Хуманитарни науки	10	93	3	11	12	8	1
<i>Общ брой</i>	97	885	95	151	115	72	29
<i>% от общ брой участници</i>			<i>11%</i>	<i>17%</i>	<i>13%</i>	<i>8%</i>	<i>3%</i>

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2020 г.

В проектите по описаните по-горе два конкурса на ФНИ през 2021 г. участват 1600 членове на научните колективи, при 885 през 2020 г., което се дължи преди всичко на по-големия (почти двукратно) брой финансиращи проекти по двата конкурса. Причината е в по-високия бюджет на ФНИ за конкурсите (след актуализация на ГОП) и повишаване на сумата за финансиране на проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания.

От общия брой участници 10% са млади учени, 11% са постдокторанти и 15% са докторанти. В същото време тези стойности леко намаляват в сравнение с участията в проектите, финансиращи през 2020 г., съответно с дялове 11%, 17% и 13%.

В част от проектите участват и студенти, общо 72, т.е. около 8% от всички членове на колективите, което е точно колкото и през 2020 г. Учените от чужбина са със същия относителен дял както през 2020 г. – 3%.

Ниският процент на участие на учени от чужбина в национални проекти вероятно се дължи на разнообразните възможности на програмите ERA-NET, в които могат да участват научни колективи от няколко държави.

2.2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.

През 2021 г. за шеста поредна година ФНИ проведе конкурс за финансирането на проекти за фундаментални научни изследвания в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г.

Целите на Стратегията са свързани с:

- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция;
- Повишаване на количеството и качеството на фундаменталните научни изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение;
- Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество.

Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания през 2021 г. е в размер на 19 000 000 лв. От тази сума 10 500 000 лв., или около 55% от общия размер, отчитайки и сумата за дълготрайни материални активи (ДМА) и дълготрайни нематериални активи (ДНМА) са за първия етап на проектите (таблица 3).

Определеният общ размер на финансирането за всеки индивидуален проект е в следните граници:

- минималната сума за всеки отделен проект – 60 000 лв.
- максималната сума за всеки отделен проект без средствата за ДМА и/или ДНМА – 120 000 лв., като допълнително могат да бъдат заявени до 50 000 лв. за ДМА и/или ДНМА.

С цел да не бъдат заобиколени определените граници не се допуска изкуствено разделяне на проекти, а публичното финансиране не трябва да надвишава 100% от общия размер на допустимите разходи на проекта. Определеният срок за изпълнение на одобрените проекти е установен на 36 месеца (с изключение на конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства за справяне с пандемията COVID-19, за който срокът е фиксиран на 24 месеца).

Предвидените дейности по реализация на проектите са разделени на 2 етапа с междинен отчет в края на първи етап.

Конкурсът беше обявен на 19.05.2021 г. с краен срок за подаване на проектните предложения – 09.07.2021 г.

ТАБЛИЦА 5. ПРЕДВАРИТЕЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАЛИЧНИЯ ОБЩ БЮДЖЕТ НА КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ ПРЕЗ 2021 Г. (ВЛЯВО) И 2020 Г. (ВДЯСНО)

Научна област	Бюджет за двата етапа лв.	Процент от общия бюджет	Научна област	Бюджет за двата етапа лв.	Процент от общия бюджет
Биологически науки	2 489 000	13,1	Биологически науки	1 360 000	13,6
Математически науки и информатика	1 102 000	5,8	Математически науки и информатика	590 000	5,9
Медицински науки	1 957 000	10,3	Медицински науки	1 010 000	10,1
Науки за Земята	1 045 000	5,5	Науки за Земята	540 000	5,4
Обществени науки	1 748 000	9,2	Обществени науки	860 000	8,6
Селскостопански науки	1 805 000	9,5	Селскостопански науки	920 000	9,2
Технически науки	3 439 000	18,1	Технически науки	1 800 000	18,0
Физически науки	1 843 000	9,7	Физически науки	1 020 000	10,2
Химически науки	1 862 000	9,8	Химически науки	1 030 000	10,3
Хуманитарни науки	1 710 000	9,0	Хуманитарни науки	870 000	8,7

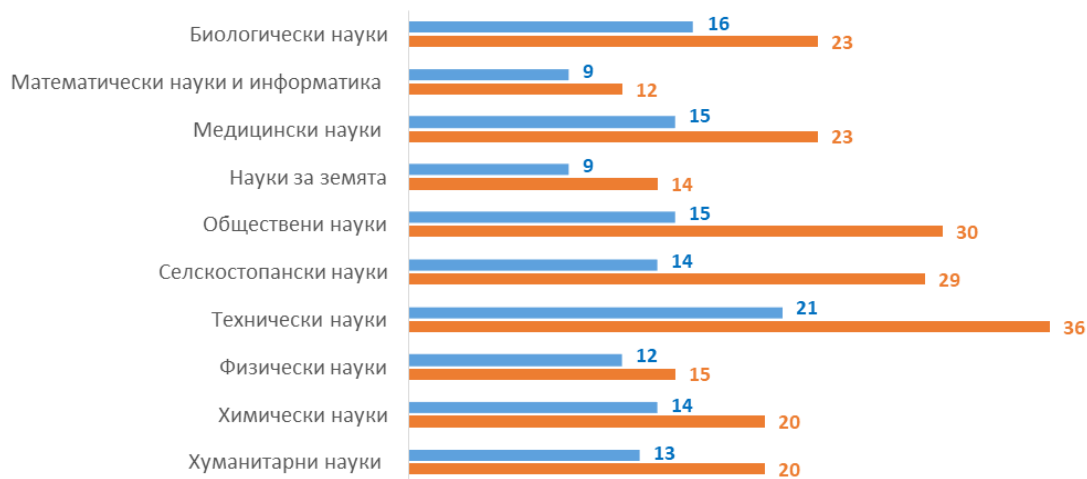
Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 7 – 8

При всички научни области се отчита значително нарастване на средствата в сравнение с 2020 г. при относително запазване на процентния дял от общия бюджет.

Общо в конкурса за финансиране на проекти за фундаментални научни изследвания са одобрени за финансиране 138 (в сравнение с 2020 г., когато са одобрени 70 проекта), разпределени по научни области. Най-много проекти са финансирани в направление по технически науки (21), следвани от биологически (16), медицински и обществени науки с по 15 проекта.

Разпределението на финансираните проекти по тип базови организации е показано на фиг. 3. Висшите училища са базови организации на 28 проекта, а институтите на БАН и на ССА съответно на 29 и на 7 проекта.

Брой подадени и брой финансирани проекти по научни области

ФИГУРА 2. БРОЙ ПОДАДЕНИ (В ОРАНЖЕВО) И БРОЙ ФИНАНСИРАНИ (В СИНЬО) ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2021 ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 7 – 8

Разпределението на одобрените за финансиране проекти по научни организации показва най-голям брой финансирани проекти на институтите на БАН – 65, следвани от тези на висшите училища – 63, институтите на ССА са получили финансиране за 8 проекта и други научни организации – 2 проекта (фигура 3).

ФИГУРА 3. БРОЙ ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2021 Г. ПО БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 17

Разпределението на сумите за финансиране на проектите по базови организации – висши училища, институти на БАН и ССА и други научни организации (Национален център по заразни и паразитни болести) е, както следва:

- Проекти на висшите училища са финансирани с 9,7 млн. лв.
- Проекти на институти на БАН с 9,4 млн. лв.
- Проекти на институти на ССА с около 1,6 млн. лв.
- Проекти на други научни организации – с 400 000 лв.

Отново следва да се отбележи почти двукратното нарастване на финансирането на проекти за всички други научни организации в сравнение с 2020 г.

ФИГУРА 4. ОБЩА СУМА (В ЛВ.) ЗА ФИНАНСИРАНЕ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – 2021 ПО ТИП БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 18

2.3. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.

Конкурсът за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, проведен през 2021 г. има прогнозен общ бюджет от 1 000 000 лв. (нараства с 25% в сравнение с 2020 г.). Общата сума на одобреното финансиране на постъпилите и класирани проектни предложения е 846 008 лв. Максимално допустимата сума за финансиране на 1 проект е 30 000 лв., а минималната – 15 000 лв. (запазени спрямо предходните години).

Критериите за допустимост са ясно дефинирани и са съсредоточени в следните направления:

- Допускане и финансиране на изследвания в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г.;
- Актуалност и значимост на научната проблематика;
- Съпоставимост на националните, регионалните и европейските приоритети в областта на научните изследвания;
- Качество на научните изследвания – предмет на проектите;
- Очаквани резултати, свързани с нови знания и практическо прилагане или решаване на социални проблеми;
- Законосъобразност, икономичност, целесъобразност и балансираност на разходите.

Конкурсната процедура е насочена към финансиране на научни изследвания за придобиване на нови знания за насърчаване участието на младите учени и постдокторанти в научноизследователска дейност на висшите училища и научни организации. Тя има за цел да допринесе за:

- Осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания;
- Устойчиво възстановяване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция;
- Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество;
- Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение.

Първоначално предвиденото финансиране е разпределено по научни области, както следва (таблица 6):

ТАБЛИЦА 6. ПРЕДВИДЕНО ФИНАНСИРАНЕ ПО КОНКУРСА ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2021 Г.

Научна област	Подадени проектни предложения	Оценени проектни предложения	Класирани проекти	Бюджет, лв.	Процент от общия бюджет
Биологически науки	10	9	8	150 000	15%
Математически науки и информатика	1	0	0	46 000	4,6%
Медицински науки	1	1	1	123 000	12,3%
Науки за земята	1	1	1	30 000	3%
Обществени науки	4	4	3	106 000	10,6%
Селскостопански науки	9	7	5	109 000	10,9%
Технически науки	9	4	3	202 000	20,2%
Физически науки	3	3	3	73 000	7,3%
Химически науки	9	8	8	101 000	10,1%
Хуманитарни науки	2	2	2	60 000	6%
Общо:	49	39	34	1 000 000	100%

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

Процедурата за оценка на проектните предложения включва проверка на административното съответствие и допустимостта на предложенията и научна и техническа (финансова) оценка. Оценките, класирането и одобрението на проектните предложения са представени от докладите на ВНЕК по научни области пред ИС на ФНИ.

Постъпилите проектни предложения по конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени са общо 49, от тях в оценяването са участвали 39 проекта, а в крайното класиране – 34 проекта (с оценки над 80 т.), разпределени по научни области, както е представено в таблица 6.

На базата на докладите на ВНЕК по отделните научни области ИС на ФНИ е утвърдил за финансиране общо 34 проектни предложения (23 + 11 допълнително одобрени за финансиране), разпределени по научни области, както е представено в таблица 7 на обща стойност 995 816 лв.

ТАБЛИЦА 7. ОДОБРЕНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО КОНКУРСА ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2020 Г.

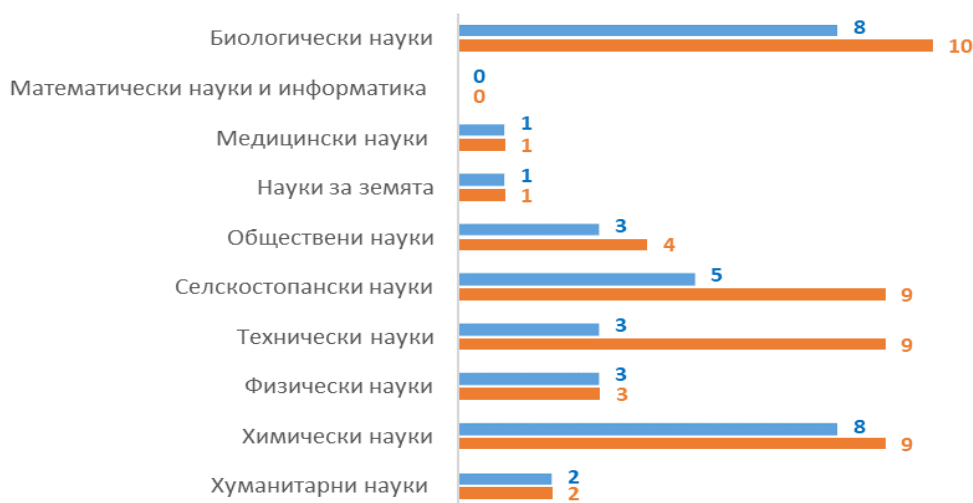
Научна област	Брой одобрени проекти	Допълнително одобрени проекти	Одобрено финансиране, лв.	В т.ч. финансиране за допълнително одобрени проекти, лв.
Биологически науки	5	3	239 808	89 808
Математически науки и информатика	-	-	-	-
Медицински науки	1	-	29 800	-
Науки за земята	1	-	30 000	-
Обществени науки	3	-	88 400	-
Селскостопански науки	3	2	149 808	59 808
Технически науки	3	-	90 000	-
Физически науки	2	1	84 000	27 000
Химически науки	3	5	240 000	150 000
Хуманитарни науки	2	-	44 000	-
ОБЩО	23	11	995 816	335 616

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

С решение на Изпълнителния съвет на фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани още 11 проектни предложения с обща сума 335 616 лв. Решението на ИС е взето въз основа на предложение за разпределение на оставащи средства за финансиране на резервни проектни предложения по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г. по научни области.

Прави впечатление намаляването на броя на постъпилите проектни предложения в почти всички научни области въпреки увеличения прогнозен бюджет по конкурса. Както е видно от фигура 5, най-много на брой проектни предложения и най-голяма конкуренция за финансиране на постъпилите проекти са в научните области „Селскостопански науки“ и „Технически науки – по 9 проекта, следвани от „Биологически науки“ (8 проекта).

Брой подадени и брой финансирани проекти по научни области

ФИГУРА 5. БРОЙ ПОДАДЕНИ (В СИНЬО) И БРОЙ ФИНАНСИРАНИ (В ЧЕРВЕНО) ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2021 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

Очевидно е, че предвиденият предварителен бюджет за финансиране на научните изследвания на млади учени и постдокторанти е достатъчен, тъй като в някои научни области той не може да бъде оползотворен поради липса на подадени проектни предложения, а в други недостигът се компенсира чрез прехвърляне на неусвоени средства. Това е наложило в рамките на класиранията в някои научни области да се съставят листи с резервни проекти и да бъдат одобрени допълнителни проектни предложения за финансиране.

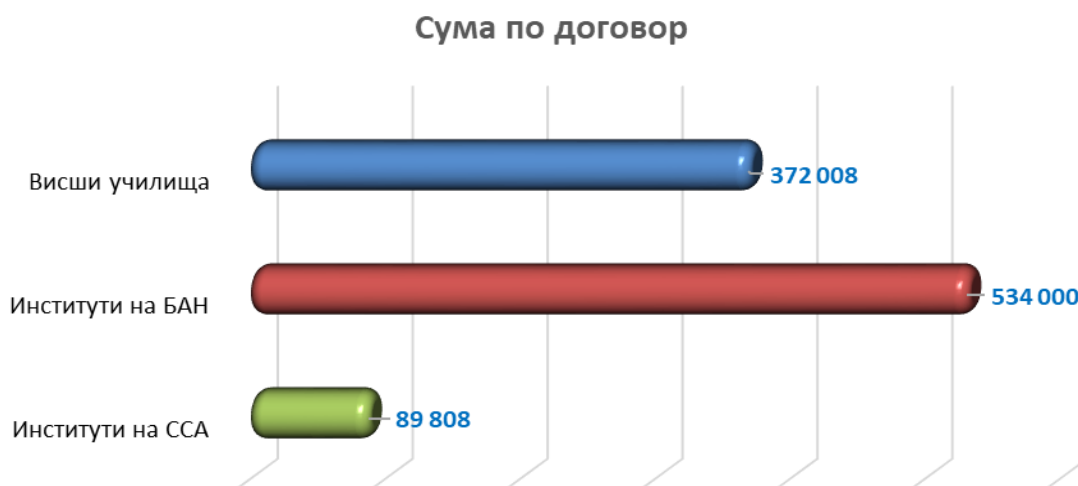
Разпределението на одобрените за финансиране проектни предложения по базови организации е, както следва (фигури 6 и 7):

- Институту на БАН – 18 проекта с бюджет от 534 000 лв.;
- Висши училища – 13 проекта с бюджет от 372 008 лв.;
- Институту на селскостопанската академия – 3 проекта с бюджет 89 808 лв.

ФИГУРА 6. БРОЙ ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2021 ПО БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

ФИГУРА 7. ОБЩА СУМА (В ЛВ.) ЗА ФИНАНСИРАНЕ В КОНКУРСА ЗА ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ – 2021 ПО ТИП БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

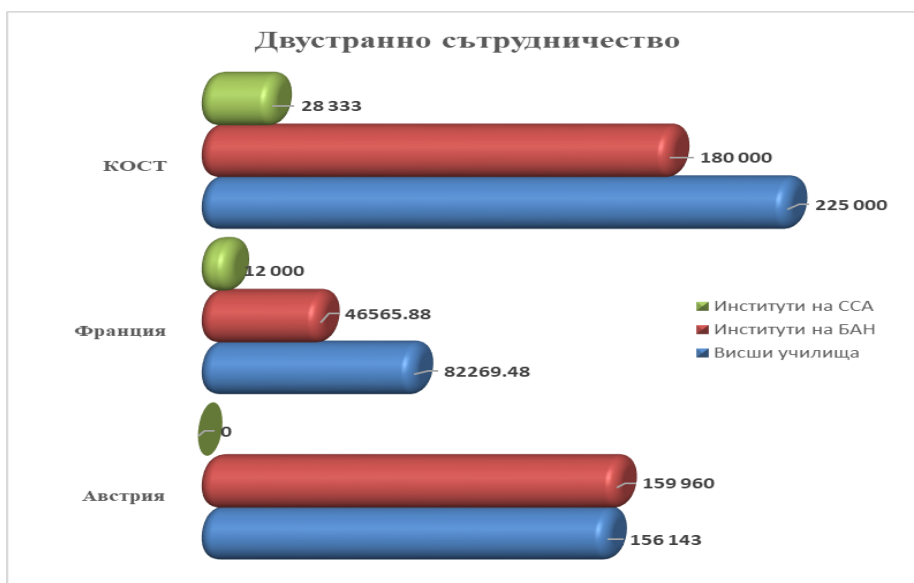
2.4. Конкурси по двустранно сътрудничество

През 2021 г. е осъществено оценяване и финансиране на конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2020 г., обявен през 2020

г., и беше обявен нов конкурс за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2021 г. – България – Франция по програма „Рила“ в съответствие с ГОП на ФНИ.

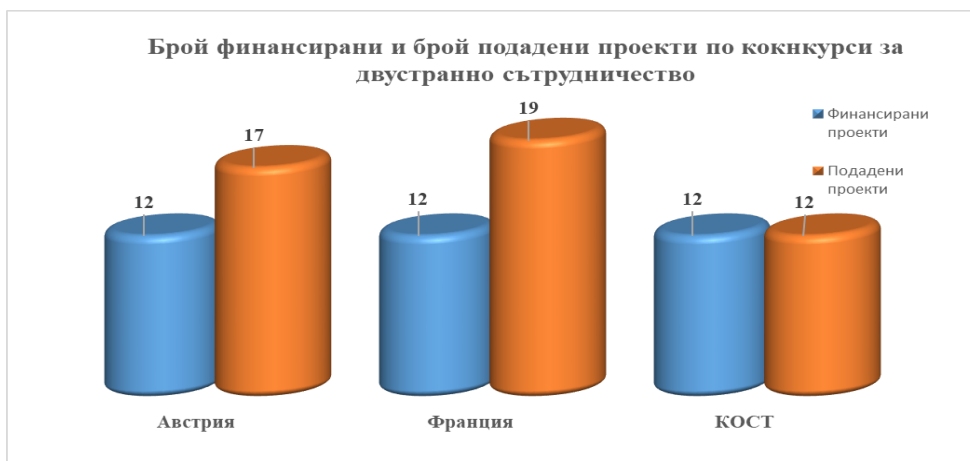
Целта е подкрепа на дейности, свързани с международно научно и технологично сътрудничество за осъществяване на преки контакти между учени и научни колективи от университети и научни институции на България и държавите, включени в ГОП на ФНИ, в съответствие с двустранни договорености и националните законодателства на всяка от държавите.

Финансирането по процедурата е единствено в подкрепа на осъществяване на нестопанска научна дейност за международно научно и технологично сътрудничество. Целта е придобиване на нови знания, насърчаване на научния обмен между държавите и мобилността на учените. Едновременно с това се цели и подпомагане на развитието на тесни връзки и сътрудничество между научни организации от Република България и съответната държава, включена в ГОП на ФНИ, в съответствие със съответните двустранни договорености и националните законодателства на всяка от държавите.

ФИГУРА 8. ОБЩА СУМА (В ЛВ.) ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ В КОНКУРСИТЕ ЗА ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПРЕЗ 2020 Г. ПО КОНКУРСИ И ПО ТИП БАЗОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

ФИГУРА 9. БРОЙ ПОДАДЕНИ И БРОЙ ФИНАНСИРАНИ ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В КОНКУРСИ ЗА ДВУСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г.

Процедурата за подаване на проектни предложения по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Австрия – 2020 г. стартира на 01.12.2020 г. с краен срок за подаване на проектни предложения – 01.03.2021 г.

Водеща институция по програмата от страна на Република Австрия е Австрийското федерално министерство на науката, изследванията и икономиката чрез Австрийската агенция за международно сътрудничество в областта на образованието и научните изследвания (OeADGmbH), ICM – Център за международно сътрудничество и мобилност, а от българска страна е Министерството на образованието и науката (МОН) чрез Фонд ”Научни изследвания” (ФНИ).

Общият прогнозен бюджет на конкурса възлиза на 450 000 лв. Общият размер на финансирането за всеки индивидуален проект по процедурата е за максимална сума от 40 000 лв. Договорите се изпълняват и отчитат на един етап. Предоставянето на финансирането се извършва на два транша – 50% от сумата за проекта от бюджета на Фонда за 2021 г. и 50% от сумата на проекта от бюджета на Фонда за 2022 г.

Срокът за изпълнение на одобрените проекти е 24 месеца, считано от датата на подписване на договора за финансиране.

В резултат от провеждането на конкурса са подадени общо 17 бр. проектни предложения, като е предвидено финансиране във всички научни области, включително обществени и хуманитарни науки. До процедурата по оценяване и класиране са допуснати 14 проекта, подадени едновременно в двете страни. Резултатите от

националната оценка на проектните предложения са одобрени от Изпълнителния съвет с Протокол № 53/21.05.2021 г.

ИС е одобрил за финансиране 9 проектни предложения на обща стойност 356 103 лв., но са сключени договори по 8 от тях. По проект с вх. № ФНИ-621 на Военномедицинска академия, който е одобрен за финансиране, не е сключен договор въпреки изпратената покана, поради искане за смяна на базовата организация, която да подпише договора.

От бюджета на ФНИ за 2021 г. е предвидено изплащане на суми за първи транш в размер на 50% от общата сума за всеки проект на стойност 178 051,50 лв., като реално са изплатени 158 051,50 лв.

През 2021 г. е обявен конкурс по програма „Рила“ за развитие на научно-технологичния обмен на отлични постижения между изследователски лаборатории на двете страни, като насърчи новото сътрудничество и участието на млади изследователи и докторанти. Той е обявен на основата на Спогодбата за научно и техническо сътрудничество между правителството на Народна Република България и правителството на Френската република, подписана на 15.10.1966 год. в Париж.

„Рила“ е френско-българското партньорство по програмата Юбер Кюриен (РНС). Тя се изпълнява в България от Министерството на образованието и науката чрез Фонд „Научни изследвания“ и във Франция от Министерството на европейските и външните работи (МАЕЕ) и Министерството на висшето образование, научните изследвания и иновациите (Mesri).

Конкурсът е обявен на 10.05.2021 г. със срок за подаване на апликационни форми до 28.06.2021 г. По предложение на френската страна, с решение на ИС с Протокол № 56 от 25.06.2021 г., срокът за подаване на проектни предложения е удължен до 15.07.2021 г.

Общият прогнозен бюджет на конкурса възлиза на 140 000 лв., от които 70 000 лв. от бюджета за 2021 г. Общият размер на финансирането за всеки индивидуален проект по процедурата с максимална сума за всеки отделен проект е 12 000 лв. Договорите се изпълняват и отчитат на един етап. Срокът за изпълнение на одобрените проекти е 24 месеца, считано от датата на подписване на договора за финансиране.

Подадени са общо 19 бр. проектни предложения, като всички са допуснати до оценяване. Предвидено е финансиране във всички научни области, включително хуманитарните и социалните науки. По програмата Юбер Кюриен „Рила“ на Десетата сесия на Смесената българо-френска комисия за подбор на научни проекти

(03.12.2021 г.) се констатира увеличаване на подадените и в двете страни проектни предложения. Одобрени за финансиране са 12 бр. проекти на обща стойност 140 835,36 лв.

От бюджета на ФНИ за 2021 г. са заложи за изплащане суми за първи транш в размер на 50% от общата сума за всеки проект на стойност 70 417,68 лв.

През 2021 г. от ФНИ са изплатени и вторите траншове в размер на 50% от общата сума за всеки проект по конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество 2019 г. – България – Китай в размер на 300 000 лв. и конкурса за проекти по програми за двустранно сътрудничество – България – Русия – 2019 – 2020 г. в размер на 655 100 лв.

2.5. Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България

Провеждането на две текущи процедури на ФНИ за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България и Програма COST, се организират от ВНЕК по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България.

През 2021 г. продължи приемането на проектни предложения по Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България.

С Протокол № 4 от 15 – 16.10.2021 г. ИС е приел промяна в Процедурата относно сроковете за подаване на проектните предложения, както следва:

- до 1 ноември на предходната година – за международни форуми, които се провеждат от 1-ви януари до 31-ви юли на следващата година.
- до 1 април на настоящата година – за международни форуми, които се провеждат от 1-ви юли до 31-ви октомври на настоящата година.
- до 1 юли на настоящата година – за международни форуми, които се провеждат от 1-ви октомври до 31-ви март на следващата година.

Проектните предложения бяха разглеждани от ВНЕК за подбор на предложенията. През изминалата 2021 г. поради продължаващата в световен мащаб пандемия от COVID-19 отново са констатирани проблеми, свързани с провеждането на част от международните научни форуми. Поради непредвидените обстоятелства 2 от предвидените форуми не бяха проведени, а част от останалите са проведени на по-късни дати. За промяната на датите, както и за промяна на начина на провеждане на научния форум се изисква да бъде подадено уведомление за провеждането на форума, като бъдат посочени новите дати и начинът на провеждане на форума, като след одобряването им

от ИС на ФНИ се сключат допълнителни споразумения. За научните форуми, които са отложени за следващата 2022 г. въз основа на решение на ИС с Протокол № 22 от 29.05.2020 г., се изпращат актуализирани проектни предложения до ВНЕК по COST и международни научни форуми за провеждането на форумите.

С Протоколи № 56 от 25.06.2021 г., № 57 от 15.07.2021 г. и № 3 от 24.09.2021 г. на ИС са одобрени за финансиране 19 проектни предложения по Процедурата за подкрепа на международни научни форуми, които да се проведат до края на 2021 г. По сключените 19 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 144 391 лв.

С решение на ИС с Протоколи № 6 от 26.11.2021 г. и № 8 от 10.12.2021 г. са одобрени за финансиране 6 проектни предложения, които да се проведат до края на м. юли 2022 г. По сключените договори е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 59 800 лв.

С решения на ИС с Протоколи № 56 от 25.06.2021 г. и № 6 от 26.11.2021 г. са одобрени 3 актуализирани проектни предложения за смяна на датите на провеждане на международните научни форуми договорите на 2 от които са подписани в края на 2019 година и са отложени за втори път, а на оставащия 1 проект, договърът е подписан през м. август 2021 г. и съответно са изплатени средствата. Решението за подаване на актуализирани проектни предложения е взето на заседание на ИС с Протокол № 22 от 29.05.2020 г., тъй като поради пандемията от COVID-19 провеждането на форумите е отложено и датите променени. Форумите на актуализираните проектни предложения ще бъдат проведени до края на м. септември 2022 г.

2.7. Конкурс „Българска научна периодика – 2021 г.“

През 2021 г. ФНИ проведе конкурс за „Българска научна периодика 2022“. Конкурсът се проведе в периода юли – септември 2021 г. с прогнозен бюджет 400 000 лева съгласно утвърдената ГОП за 2021 г. със срок за изпълнение на одобрените проекти: 12 месеца. Целта на конкурса е да стимулира и да подпомага разпространението на висококачествено научно знание чрез издаването и разпространението на рецензирани и индексирани български научни периодични издания с поне тригодишна история. Общият размер на финансирането за всеки индивидуален проект по настоящата процедура беше без ограничения за минимална сума според допустимите необходими разходи, като:

Максималната сума за всеки отделен проект беше 5000 лв. – за издания, които имат и печатен вариант и годишен обем поне 100 – 150 стр.

Максималната сума за всеки отделен проект беше 7000 лв. – за издания, които имат и печатен вариант, годишен обем над 150 стр. и тираж (отпечатван) поне 50 броя.

Не се допускаше изкуствено разделяне на проекти, за да бъдат заобиколени горните прагове.

Основни индикатори за резултат по настоящата процедура са:

– брой автори/съавтори на статии извън институцията, към която принадлежи научното списание;

– брой чуждестранни автори/съавтори на статии;

– брой млади учени, автори/съавтори на статии;

– брой чуждестранни рецензенти спрямо всички рецензенти;

– брой публикувани научни книжки и статии;

– допълнителен брой книжки, издадени извън регламентираната периодичност.

Членовете на ВНЕК, определени за организиране дейността по допускане, оценяване и класиране на научните проекти, участващи в процедурата по конкурс „Българска научна периодика – 2022 г.“, бяха избрани с решение на ИС на ФНИ, Протокол № 59 от 18.08.2021 г.

Към 03.09.2021 г. по конкурс „Българска научна периодика – 2022“ постъпиха общо 92 бр. проектни предложения. Всички проекти бяха допуснати до оценяване и бяха разгледани при спазване на принципите на безпристрастност, компетентност и избягване на конфликт на интереси в съответствие с чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, „Насоките за кандидатстване в конкурса“ и съгласно методиката за оценка и класиране на проектите по процедурата на конкурса.

Експертното оценяване на проектите беше извършено съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоките за кандидатстване“ по конкурса в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и в съответствие с нормативно установени критерии. Проектните предложения бяха класирани от ВНЕК въз основа на получените комплексни оценки чрез подреждането им в списък по низходящ ред на комплексните оценки.

В класирането участваха само проектни предложения, чиято комплексна числова оценка беше равна или надвишаваше праговата стойност от 39 точки и бяха достигнали посочения задължителен минимален брой точки за всеки критерий.

По конкурс „Българска научна периодика – 2022“ бяха класирани 87 проектни предложения. През м. ноември 2021 г., в рамките на бюджета по конкурса, бяха финансирани 62 бр. проектни предложения, получили комплексна оценка, равна или надвишаваща 66 точки. През месец декември 2021 след актуализация на ГОП бяха финансирани 13 резервни проектни предложения, получили комплексна оценка, равна или надвишаваща 64 точки. Общата сума на финансираните проектни предложения през 2021 г. в конкурса „Българска научна периодика – 2022“ възлиза на 497 805 лв.

В сравнение с предходната година, когато общият бюджет на конкурса за финансиране на „Българска научна периодика 2020 г.“ е бил 90 000 лв. и са били класирани 16 проекта, тазгодишният бюджет от 400 000 лв. представлява значително увеличение и позволява класиране на 62 предложения плюс 13 резервни.

2.8. Конкурс по Национална научна програма „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука“ (ВИХРЕН) – 2021 г.

Според Годишния отчет на ФНИ с ПМС през 2021 г. са осигурени 1 020 000 лв. за финансиране на проекти в конкурс по Националната научна програма „Петър Берон и НИЕ“ и 3 702 150 лв. за финансиране на проектите по Националната научна програма ВИХРЕН както за нов конкурс по приета през 2021 г. ННП “ВИХРЕН – 2021”, така и за финансиране на трета година от изпълнението на проектите с договори, сключени през 2019 г.

Националната научна програма “ВИХРЕН” е предназначена да подкрепи учени с високи постижения в два етапа на тяхната научна кариера. Схемата за финансиране на водещи изследователи има за цел да подпомогне учени в етапа на тяхната кариера, при който те са установени лидери в научните изследвания със значителни научни постижения. Схемата за финансиране на установени изследователи има за цел да подпомогне учени, които са в процес на организиране на собствен независим изследователски екип или изследователска програма. Изследователите, кандидати по програмата, трябва да демонстрират новаторски характер. По-специално се насърчават предложения от интердисциплинарен характер, които пресичат границите между различни области на науката, пионерни предложения, насочени към нови и нововъзникващи области на научни изследвания или предложения, които въвеждат неконвенционални, иновативни подходи и научни изобретения.

Оценяването на проектните предложения за конкурса ВИХРЕН е проведено от оценителни панели, съставени от външни експерти – бивши или настоящи членове на

панели на ERC, в следните научни области, по които са подадените проектни предложения:

- Физически науки и инженерство (PSE панел),
- Науки за живота (LS Panel)
- Обществени науки и хуманитарни науки (SSH панел).

През 2021 г. с решение на Министерски съвет бе одобрена ННП „ВИХРЕН – 2021” и се проведе конкурс по нея. На основание чл. 24 от Закона за насърчаване на научните изследвания, чл. 35, ал. 1, т.4, вр. чл. 37, ал. 2, вр. чл. 37, ал. 1 от Правилника на Фонд „Научни изследвания” и въз основа на решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания” с Протокол № 3 от 24.09.2021 г. е издадена Заповед № РД01(30 от 24.09.2021 г. и обявен конкурс по Национална научна програма „ВИХРЕН – 2021“.

Прогнозният бюджет за финансиране на проекти по поканата от 2021 година е 1 500 000 лв. Програмата се изпълнява чрез прилагане на две отделни процедури, съответно за двата вида проектни предложения – едното за „установен изследовател“, а другото за „водещ изследовател“.

Бюджетът на предложението зависи от неговата продължителност и се изчислява като максималната сума е 265 000 лв. годишно за проект за „Водещ изследовател“ и 210 000 лв. годишно за проект за "Установен изследовател" за максимален период от пет години.

Бяха подадени общо 23 проекта, разпределени в панелите, както следва:

- Панел по Физически и инженерни науки: 4 проекта от Установени учени и 8 проекта от водещи учени;
- Панел по науки за живота: 4 проекта от установени учени и 5 проекта от водещи учени;
- Панел по обществени и хуманитарни науки: 2 проекта от водещи учени.

В приложените по т. 1 документи са представени всички документи, формуляри, указания, свързани с конкурса.

Съгласно Годишния отчет на ФНИ въз основа на извършена проверка за административно съответствие до конкурсната процедура са допуснати 23 проекта. Следвайки процедурите на ERC и насоките за конкурса, оценяването е проведено на два етапа, като на всеки етап е проведено заседание на панела, съставен от чуждестранни експерти, които са световно признати учени и членове на оценителни панели към ERC. В заседанията участват по-голямата част от експертите, като решенията са приемани с

консенсус. Заседанията на оценителните панели по трите научни направления за първия и втория етап на оценяване са проведени дистанционно чрез скайп.

Проектните предложения, допуснати до втория етап на оценяване, са 11. Те са обсъдени на втори заседания на оценителните панели по трите научни направления. Заседанията включват представяне и интервю с кандидатите за установени учени, както и за кандидатите за водещи учени. На заседанията членовете на панелите са обсъдили подробно всеки от проектите и рецензиите към него.

В приложените документи по т. 3 е представен Протокол № 7 от присъствено заседание на ИС на ФНИ от 03.12.2021 г. Обсъдени са допълнителни указания поради спецификата на конкурса, свързани с финансирането и отчитането по програмата, и е взето решение на ИС.

По т. 2. от дневния ред е разгледан доклад от проф. Соня Илиева, определена с решение на ИС за експерт във връзка с организиране и провеждането на заседания на оценителните панели по ННП „ВИХРЕН“ са разгледани резултатите от оценяване на проектните предложения за конкурса „ВИХРЕН – 2021“ и е взето решение на ИС за финансиране на 7 проектни предложения, 3 от тях на водещи изследователи и 4 на установени изследователи:

Финансираните проекти за 5-годишен период за водещи изследователи са съответно:

Панел по обществени и хуманитарни науки

Проект с акроним: BalkaHistWars

Водещ изследовател:

Проф. Румен Даскалов, Институт по балканистика с център по тракология
“Проф. А.Фол”, БАН

Общо финансиране 1 325 500 лв.

Сума за първа финансова година 265 000 лв.

Панел по науки за живота

Проект с акроним: CHiP ViD

Водещ изследовател:

Манлио Винчигуера, Медицински университет – Варна

Общо финансиране 1 322 750 лв.

Сума за първа финансова година 264 550 лв.

Панел по физически и инженерни науки

Проект с акроним: ADONIS

Водещ изследовател:

Акад. проф. Константин Хаджииванов, Институт по обща и неорганична химия,

БАН

Общо финансиране 1 325 500 лв.

Сума за първа финансова година 265 000 лв.

Панел по науки за живота

Проект с акроним: САFTA

Водещ изследовател:

Д-р Али Акта, Център по растителна системна биология и биотехнологии

Общо финансиране 1 039 500 лв.

Сума за първа финансова година 207 900 лв.

Панел по физически и инженерни науки

Проект с акроним: EXO-RESTART

Водещ изследовател:

Д-р Трифон Трифонов, СУ "Св. Кл. Охридски", София

Общо финансиране 1 050 000 лв.

Сума за първа финансова година 210 000 лв.

Допълнително са одобрени за финансиране още два проекта, като средствата са осигурени от остатъка за финансиране по ПМС № 301(2021 г., а допълнителните средства от бюджета на ФНИ, като изпращането на средствата да стане на два транша, като вторият се изплати при наличие на остатъци от бюджета на ФНИ през 2021 г. или от бюджета за 2022 г.

Панел по физически и инженерни науки

Проект с акроним: ElimetraOilGen

Водещ изследовател:

Д-р Светослав Георгиев, Геологически институт, БАН

Общо финансиране 1 049 990 лв.

Сума за първа финансова година 209 990 лв.

Панел по науки за живота

Проект с акроним: 3D-GUT

Водещ изследовател:

Д-р Захари Винаров, СУ "Св. Кл. Охридски"

Общо финансиране 1 048 300 лв.

Сума за първа финансова година 205 880 лв.

Оценка на работата на ПНЕК във връзка с изпълнение на ННП

Съгласно представения Годишен отчет на ФНИ в ПНЕК по обществени науки през 2021 г. е разгледан 1 бр. междинен отчет на проект по конкурс „Вихрен – 2019“ и е оценен като „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по обществени науки ИС взема решение да се финансира третата година на договора по конкурс „Вихрен – 2019“ на обща стойност 264 000 лв.

ПНЕК по физически науки разглежда 1 междинен отчет по ННП „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука (ВИХРЕН)“ – 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий са определени оценители, след което са обсъдени и приети финансовият и научният отчет с оценка „Задоволителен“. На основание предложението на ПНЕК ИС взема решение за финансиране на третата година в размер на 145 992 лв.

ПНЕК по химически науки разглежда 4 междинни отчета по ННП „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука (ВИХРЕН)“ – 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий са определени оценители, след което са обсъдени и приети финансовите и научните отчети с оценка „Много добър“ – 3 бр. и 1 бр. отчет с оценка „Задоволителен“. На основание предложението на ПНЕК по химически науки ИС взема решение за финансиране на третата година в общ размер на 934 169,95 лв.

Изпълнение на текущи проекти по Националните научни програми

През 2020 г. стартират своята научно – изследователска работа финансираните 10 проекта по Национална научна програма „ВИХРЕН“ по конкурса от 2019 г. Тяхното изпълнение продължава и през 2021 г. За първите шест месеца по проектите са назначени 12 постдокторанти, 7 докторанти и 10 старши сътрудници. Сумите, изплатени за втората година на договорите по ННП „ВИХРЕН“, бяха на обща стойност 2 411 480 лв.

В Годишния отчет на ФНИ е направен критичен анализ и са отбелязани забелязани затруднения, свързани с реализиране на ННП.

Най-сериозно затруднение бенефициентите срещнат с назначаването на позиция “докторант” в рамките на 6 месеца от стартирането на проекта поради това, че бройките за редовни докторанти се заявяват от академичните организации към МОН година по-рано, а процедурата по зачисляване на редовен докторант в България според ЗВО е около 5 месеца, така че е много трудно да се спази изискването до 6-ия месец от стартирането

на проекта да бъде зачислен редовен докторант, работещ по проекта. В ЗВО няма опция за кандидат-докторанти извън ЕС, освен ако няма двустранно подписано споразумение между България и страна извън ЕС.

Същевременно се очертава необходимостта да се внесат промени, свързани с назначаването на ръководителите на проектите, което да не ги поставя в ситуация да променят трудовите си правоотношения по академичната им длъжност с научните организации. Призивът на ръководителите на проекти е да бъде дадена възможността средствата за един докторант да бъдат изплащани под формата на стипендия, а не като трудов договор.

Поради усложнената епидемична обстановка и наложените сериозни рестрикции за пътуване по целия свят бяха затруднени подборът и назначаването на постдокторанти и на старши сътрудници по проектите. Особено голям се оказва проблемът с привличане на учени от чужбина. Във връзка със затруднената мобилност има предложения: да се даде по-голяма свобода на водещия изследовател при назначаването на постдокторанти и старши сътрудници в екипа, като се премахне (промени) задължителното условие, на което трябва да отговаря екипът на изследователя до 6-ия месец след началото на проекта; да се даде по-голяма възможност за гъвкаво опериране с подбора на членовете на екипа; да се разреши привличане на повече старши сътрудници за по-краткотраен престой през първата година за сметка на назначаване на повече докторанти и постдокторанти през следващите години. Поради тези проблеми един от проектите е прекратен, като неизразходваните средства са възстановени на ФНИ (справка от панел по физически науки по-долу).

Панел по Физически и инженерни науки:

Проектно предложение за Установен изследовател с акроним: EXO-RESTART

Кандидат: д-р Трифон Трифонов

Базова организация: Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

Продължителност на проекта: 60 месеца

Обща сума за финансиране: 1 050 000 лв.

Сума за финансиране за първата година: **210 000 лв.**

2. В съответствие с препоръката на оценителите панели по Физически и инженерни науки и Науки за живота и високата оценка на проектните предложения, ИС реши да бъдат финансирани и следните проектни предложения за установени учени със сумите, посочени в проектните предложения като част от сумата бъде изплатена от остатъка от сумата за финансиране, определена с ПМС 301/2021 г., а останалата част от бюджета на ФНИ. Всеки от проектите да бъде финансиран за първата година на два транша - първи транш по 133 765 лв., и втори транш с остатъка от сумата, който да бъде изплатен при наличие на средства в бюджета на ФНИ от 2021 г. или от бюджета за 2022 г.

2.9. Конкурс по Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ)

През 2021 г. е проведен за трети път конкурс по Национална научна програма (ННП) „Петър Берон и НИЕ“. Целта на програмата е да ускори реинтеграцията и кариерното развитие в български висши училища и научни организации на перспективни учени с международно признати научни резултати (Experienced researchers).

В приложените по т. 1 документи са представени всички документи, формуляри, указания, свързани с конкурса.

Програмата цели да стимулира развитието на изследователския потенциал в България като необходима фундаментална стъпка за създаването на устойчива научна и иновационна среда и за развитието на конкурентна високотехнологична икономика в България.

Специфични цели са привличане в България на перспективни учени с международно признати научни резултати и подпомагане на тяхната бърза реинтеграция в българските висши училища и научни организации; насърчаване и подпомагане на интензивната изследователска дейност на учените по оригинални и конкурентни теми, без да се ограничават темите и научните области на изследванията (bottom-up подход); подпомагане на бързото изграждане на критична маса от перспективни учени в дадена област, с международно признати научни резултати, позволяващи развитието на съвременни конкурентни научни направления в България; повишаване качеството на висшето образование в България чрез трансфер на съвременни научни направления, знания, умения и технологии към обучителния процес и принос за откриване на нови таланти в България; трансфер на знания и умения към базовата организация.

Стипендиите на ННП “П. Берон” предоставят финансова подкрепа на изследователи, участващи в международна мобилност в осем научни области:

- Химия (CHE)
- Обществени и хуманитарни науки (SOC)
- Икономически науки (ECO)
- Информатика и инженерни науки (ENG)
- Околна среда и науки за Земята (ENV)
- Науки за живота (LIF)
- Математика (MAT)
- Физика (PHY)

До конкурсната процедура са допуснати всичките подадени 14 проектни предложения, те са оценени от независими чуждестранни оценители, които отговарят на изискванията за оценител по МСК-ИФ (MSCA-IF).

Прогнозният бюджет за финансиране на проекти по поканата от 2021 година е 960 000 лв. Всички експерти са бивши или настоящи оценители на проекти по Marie Skłodowska-Curie actions (MSCA) в научните области, по които са подадените проектни предложения.

Следвайки процедурите на MSCA и насоките за конкурса, оценяването е проведено дистанционно на един етап според типа на проектното предложение.

Един от подадените проекти попада в предложения Тип 1 – проекти, които са подадени по програма Хоризонт 2021 MSCA Individual Fellowships и са получили е оценка по-висока от 80 точки – и според правилата на конкурса той се класира директно без допълнително оценяване.

Това е проект с акроним CUMAN в Панел „Обществени и хуманитарни науки“, с кандидат д-р Михал Холешчак, и базова организация Национален археологически институт с музей.

Предложенията тип 2 са представени директно в конкурса. Тези предложения са оценени от трима независими експерти от съответния научен панел. Един от тримата независими експерти е излъчен за докладчик, който да подготви консенсусния доклад.

След обработване на консенсусните доклади в съгласие с ННП “Петър Берон и НИЕ” и насоките за конкурса, на основание на получените оценителни консенсусни карти са финансирани общо проектни предложения (получили 80 или повече точки).

В приложените документи по т. 3 е представен Протокол № 6 от присъствено заседание на ИС на ФНИ от 26.11.2021 г. Част от дневния ред на заседанието на ИС на ФНИ е обсъждане на резултатите от оценяването и вземане на решение за финансиране по ННП Петър Берон и НИЕ – 2021.

Приети за финансиране са проекти с продължителност 24 месеца и обща сума за финансиране 120 000 лв.

От одобрените за финансиране проекти Тип 3, в Панел „Обществени и хуманитарни науки“ са 3 проекта, като базова организация съответно на два проекта е СУ ”Св. Кл. Охридски” и един е към Институт за балканистика с Център по тракология, БАН. В Панел „Химия“ има одобрен един проект с базова организация Институт по органична химия с център по фитохимия, БАН и в Панел „Информатика и инженерни науки“ има одобрени 3 проекта, с базова организация съответно СУ ”Св. Кл. Охридски”,

Институт по информационни и комуникационни технологии, БАН и Институт по роботика, БАН.

Изпълнение на текущи проекти по ННП „Петър Берон и НИЕ“

През 2021 г. продължава изпълнението и на първите 7 проекти по ННП „Петър Берон и НИЕ“, които предстои да бъдат отчетени през 2022 г.

2.10. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19

Във връзка с пандемията COVID-19 през 2020 г. ФНИ обяви и проведе конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19. Конкурсът е обявен на основание на чл. 24 от ЗННИ, чл. 35, ал. 1 във връзка с чл. 36, ал. 2 от Правилника на ФНИ и в изпълнение на ПМС 89 от 8.05.2020 г. с две тематични направления:

- Тематично направление 1. „Медико-биологични проблеми“ – с максимално финансиране за един проект до 300 000 лв.;
- Тематично направление 2. „Социални, икономически и образователни аспекти на пандемията COVID-19“ – с максимално финансиране на един проект до 60 000 лв.

Прогнозният общ бюджет на конкурса първоначално е 1 800 000 лв., от които 1 560 000 лв. за тематично направление 1 и 240 000 лв. за тематично направление 2. Продължителността на изследователските работи по проектите е 24 месеца и се разработват в един етап.

Оценяването на проектните предложения е извършено при спазване на всички изисквания и процедури съгласно методиката за оценка и класиране на проектите, определена в насоките за кандидатстване по конкурса в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

По тематично направление 1 са постъпили 42 проектни предложения. За 20 проектни предложения са констатирани административни несъответствия, за които са изискани допълнителни документи. След представянето на тези документи всички 42 проектни предложения са допуснати до оценяване. В класирането участват 33 проектни предложения с оценка над 80 т. ВНЕК по тематично направление 1. „Медико-биологични проблеми“ е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 7 проекта с получена обобщена числова оценка над 97 точки на обща стойност 1 460 000 лв. ВНЕК по това тематично направление е изисквала допълнителна информация относно същността,

финансирането и участието на един от ръководителите на проектно предложение (№ КП-06-К1(9) в две предложения, засягащи разработването на ваксина срещу SARS-CoV-2. Въз основа на сравняване и уточняване на представената информация е установено, че няма наличие на двойно финансиране и предложеният проект е допуснат до финансиране. След приемане на актуализираната ГОП за 2020 г. и с решение на ИС на ФНИ е решено да бъдат финансирани допълнително още 6 проектни предложения с оценки над 80 т. и с обща сума за финансиране в размер на 1 220 000 лв. Така общата сума за финансиране на 13 проекта по това тематично направление възлиза на 2 680 000 лв.

По тематично направление 2 са постъпили 31 проектни предложения. За 7 от тях са констатирани административни несъответствия и са изискани допълнителни документи и след отстраняването на тези несъответствия всички 31 проектни предложения са допуснати до оценяване. В класирането участват 24 проекта с оценки над 80 т. ВНЕК по това тематично направление е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 4 проекта с обща стойност от 227 100 лв. Членовете на ВНЕК по това тематично направление са извършили проверка на седемте проекта (4 класирани и 3 резервни) с най-висока комплексна оценка. В резултат на проверката е установена висока степен на припокриване между проекти КП06-К2-30 и КП06-К2-2 във финансовата обосновка и в научното описание на проектно предложение (идентични, като на места напълно съвпадат), поради което едното предложение е отпаднало от списъка с резервни проекти.

С решение на ИС на ФНИ след актуализация на ГОП за 2020 г. са одобрени за финансиране допълнително още 3 проектни предложения с обща сума за финансиране в размер на 180 000 лв. от списъка с 20 резервни проекта. Така общата сума за финансиране на 7 проекта по това тематично направление възлиза на 407 100 лв.

Общата одобрена сума за финансиране на проекти по този конкурс е 3 087 100 лв.

Поради подадена жалба от ръководител на проектно предложение срещу решение на ИС на ФНИ за обявяване на класираните и одобрени за финансиране проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г.“, подписването на договорите за финансиране е замразено до произнасянето на компетентните съдебни инстанции и фактически е реализирано в края на март 2021 г. Именно по тази причина целият бюджет за финансиране на одобрените проекти по този конкурс е отпуснат с ПМС през 2021 г.

Проектите се реализират в един етап в рамките на 24 месеца. Предвидените суми за финансиране на проектите са изплатени изцяло през 2021 г.

За целите на отчитането и контрола на дейността на екипите фондът изисква 3-месечни отчети за изпълнението на работните програми на проектите и финансови отчети на всеки 6 месеца.

В рамките на инициативите за популяризиране на резултатите от изследователските проекти по този конкурс пред обществеността ФНИ предприе инициативи за публичното им представяне, като осигури онлайн и видео представяне на всички одобрени и финансирани проекти (публикувани на сайта на ФНИ <https://www.fni.bg/?q=node/1314>), както и представяне на ръководителите и екипите на проектите в сайта БГ Наука.

През 2022 г. Фондът продължава с развитието на тази инициатива, като организира и публично представяне на междинните резултати от работата по проектите от „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г.“ (06.07.2022 г.).

2.11. Участие на ФНИ в програми ERA-NET и други международни програми

През 2020 г. ФНИ продължи активното си участие в дейности по програми по схемата ERA-NET COFUND за насърчаване на транснационални научноизследователски проекти и изграждане на мрежи от национални и регионални организации за съвместни дейности по тематични направления.

През 2021 г. ФНИ продължи активното си участие в дейности по програми по схемата ERA-NET COFUND за насърчаване на транснационални научноизследователски проекти и изграждане на мрежи от национални и регионални организации за съвместни дейности по тематични направления.

През 2021 г. бяха одобрени за финансиране общо 8 проекта с участие на български колективи по съответни програми, както следва – два проекта по програма CORE Organic, два проекта по програма M-ERA, два проекта по програма SE Asia-Europe и по един проект по програмите ICT-AGRI-FOOD и FLAG-ERA, като изплатената сума по сключените договори за първи транш беше в размер на 661 292,80 лв.

ТАБЛИЦА 8. ОДОБРЕНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПРОЕКТИ ПО ПРОГРАМИ ERA-NET ПРЕЗ 2021 Г.

Програма	Проект	Базова организация	Изплатена сума за 2021 г. (в лева)
CORE Organic	SCOOP	Аграрен университет, Пловдив	100 000,00
	DIVERSILIENCE	Институт по зеленчукови култури „Марица“, Пловдив	48 895,75
M-ERA	AntiPathCoat	Институт по металознание, съоръжения и технологии с Център по хидро- и аеродинамика, БАН	100 000,00
	3D4D2	СУ „Св. Климент Охридски“	100 000,00
SEAsia-Europe	PEP-NANO-DRUG	ХТМУ-София	100 000,00
	Smart4COV19/Telemedicine	Институт за космически изследвания и технологии, БАН	37 649,72
ICT-AGRI-FOOD	ConnectFarms	Аграрен университет, Пловдив	99 747,33
FLAG-ERA	DeGraph	Институт по микробиология „Стефан Ангелов“, БАН	75 000,00
ОБЩО			661 292,80

По отношение на текущите проекти с участието на български екипи през 2021 г. бяха изплатени общо 132 061,55 лв., както е представено в таблица 9.

ТАБЛИЦА 9. ПЛАЩАНИЯ ПО ДОГОВОРИ ПО ПРОГРАМИ ERA-NET ПРЕЗ 2021 Г.

Програма	Проект	Година на сключване на договора	Базова организация	Платена сума (в лева)
M-ERA	AluNanoCore	2019	Институт по електроника, БАН	48 895,75
CORE Organic	DOMINO	2018	Институт по овощарство, Пловдив	48 895,00
CONCERT Japan	MicroGreen	2018	СУ „Св. Климент Охридски“	34 270,80
ОБЩО				132 061,55

През 2021 г. ФНИ като финансираща организация отправи покани към български научни колективи за участие с проекти в обявените транснационални инициативи по програми ERA-NET. Постъпилите проектни предложения по съответните програми бяха общо 57, както следва:

- По програма Biodiversa + – 6;
- По програма CONCERT Japan – 2;
- По програма ENUTC – 4;
- По програма CHANSE – 10;
- По програма M-ERA – 10;
- По програма FLAG-ERA – 4;
- По програма CORE Organic – 5;
- По програма ERA-MIN 3 – 6;
- По програма ICT-AGRI-FOOD – 2;
- По програма South-East Asia-Europe – 8.

2.12. Процедура за национално съфинансиране на текущи проекти по Програма COST

Основната цел на процедурата по Европейска програма COST е да създаде условия за пълноценно участие на български научни колективи в одобрените по програмата акции чрез предоставяне на национално съфинансиране, както и да засили интереса и присъствието на българската академична общност в Програма COST като цяло.

С Протокол № 56 от 25.06.2021 г. ИС на ФНИ е приел проектни предложения за съфинансиране по Програмата COST, които са по COST акция, по която има предишен текущ или приключил проект от същата организация, да бъдат разглеждани след приемане на оценка за научната и финансовата част на предишния проект.

На свое заседание с Протокол № 4 от 15. – 16.10.2021 г. ИС е приел промяна в Процедурата за кандидатстване по Програма COST, като е включил допълнително условие към ръководителите на проекти, както и подробна информация при какви условия и ред се подписва следващ договор по същата COST акция.

ВНЕК по Програма COST е извършила преглед на документите и проверка по 12 проектни предложения за национално съфинансиране, като всички са одобрени за финансиране. По сключените 12 договора е предоставено съфинансиране от страна на ФНИ в размер на 433 333 лв. за двете години или до изтичане на COST акцията. На

всички договори финансирането е предоставено на два транша. С Протокол № 7 на ИС от 03.12.2021 г. е одобрено изплащането на вторите траншове по програмата.

2.13. Анализ на дейността на ФНИ във връзка с процедури по разглеждане на възражения – 2021 г.

През 2021 г. за втори път Фонд „Научни изследвания“ приложи процедура за разглеждане на възражения съгласно чл. 61 от ПФНИ. Съставът на експертната комисия по възражения е определен с решение в Протокол № 46 от 05.02.2021 г. на ИС на ФНИ. Разгледани са 93 подадени възражения по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти – 2020 г., конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2020 г., конкурс „Българска научна периодика – 2021 г.“ и „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г.“ 24 проектни предложения не са допуснати за разглеждане от комисията поради неоснователни мотиви в постъпилите възражения, определени са 69 проектни предложения, за които са назначени допълнителни оценители, поради допуснати технически неточности.

В резултат на коригираните оценки са финансирани 3 проектни предложения по конкурс за фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти 2020 на обща стойност 89 916 лв. и 6 проектни предложения по „Конкурс за фундаментални научни изследвания 2020“. Общата сума за финансиране на проектни предложения по процедурата за възражения от конкурса за фундаментални научни изследвания 2020 г. за първия етап е 584 878 лв., класирането на проекти по конкурс „Българска научна периодика“ и взема решение за финансиране на първите осем класирани проекта, като общата сума за финансиране 55 490 лв. от ГОП на ФНИ за 2021 год.

Дейността на комисията е осъществена в съответствие с процедурите по чл. 61, ал. 3 от Правилника на ФНИ и Правилата за определяне на състава и за работата на експертната комисия по възраженията към ФНИ.

ФНИ предоставя и ясни и конкретни Указания за прилагане на процедурата по чл. 13 – 15 от Правилата за определяне на състава и за работата на експертната комисия по възраженията към ФНИ.

2.14. Изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ

Фондът има разработена и одобрена на заседание на ИС Комуникационна стратегия за популяризиране на дейността на Фонда, която изпълнява успешно и в рамките на 2021 г. въпреки продължаващите затруднения вследствие от глобалната пандемия от коронавирусна инфекция (КОВИД-19). Комуникационната стратегия отговаря директно на потребността от ефективна връзка между науката и гражданското общество, посочена многократно в целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г.

През 2021 г. ФНИ провежда в изпълнение на Комуникационната стратегия редица събития и представяния на проекти, финансирани от ФНИ. За всички тях са изпращани покани и информация към научната общност и към медиите, изработени и разпространени са подходящи прессъобщения. Изготвени и разпространени в периода януари – декември 2021 г. са общо 18 информационни и прессъобщения, достигнали до следните канали: публикации в други медии – 67; публикации в социални медии – 13; присъствие в радио, телевизионни и електронни медии – 13 (Bloomberg TV Bulgaria, БНР – Програма Христо Ботев, БГ Наука, Bulgaria on Air и др.); отразявания в печатни медии – 8.

През 2021 са реализирани общо 5 събития на ФНИ, както следва:

- 15 – 16 май 2021 г. – Участие на ФНИ в Софийски фестивал на науката 2021 – целодневно на 15 и 16 май чрез двудневен щанд на живо, където бенефициентите на национални научни програми „ВИХРЕН“ и „Петър Берон и НИЕ“ представиха своите проекти;
- 20 май 2021 г. – Онлайн информационна среща за представяне на Годишен отчет на ФНИ за 2020 г. и Годишна оперативна програма за 2021 г.
- 09 юни 2021 г. – Публикувани онлайн са видео представяния на научни проекти, подкрепени от ФНИ, насочени към справяне с пандемията от COVID -19;
- 09 юни 2021 г. – Публикувани са онлайн видео представяния на насоките по конкурси на ФНИ за 2021 г., достъпни тук: <https://www.fni.bg/?q=node/1315>;
- 16-17 юни 2021 г. – Международна работна среща по проект EXPAND II, която представя възможностите за финансиране по „Обща програмна инициатива (JPI) Urban Europe“.

На 16 и 17 юни в гр. София е проведена Международна работна среща на тема „The EXPAND II project – Widening participation of countries and stakeholders in JPI Urban Europe through capacity building in urban policy, funding and research“. Работната среща е

организирана от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) и „Обща програмна инициатива (JPI) Urban Europe“ в рамките на проект EXPAND II, финансиран от РП „Хоризонт 2020“ (Grant agreement ID: 857160), в който от българска страна участва ФНИ.

На база на присъствените списъци и оценка на аудиторията общият брой на участниците във всички събития надхвърля 400 души, включително представители на академичната общност, държавната администрация, медиите, бизнеса и гражданското общество. Преди и след всяко от събитията е извършена активна дейност по разпространяване на пресинформация чрез прессъобщения, като са забелязани редица отразявания. Медийна информация за събитията и линк към снимки от тях е отразена и в сайта на ФНИ, който е обновяван редовно през целия отчетен период.

С оглед достигане до научната общност с информация за актуални конкурси на Фонда и в ситуация на здравна пандемия през юни 2021 г. са реализирани видеопредставяния на насоките по конкурси на ФНИ за 2021 г.

Уебсайтът на ФНИ (www.fni.bg) е обновяван редовно с информация, новини и съобщения за нови и предстоящи конкурси.

През 2021 г. продължава използването на електронна система за подаване на документи по всички обявени конкурси от ФНИ, като имаше възможност за изпращане на документи по пощата или лично според епидемичната обстановка. Извънредното положение и наложените ограничения доведоха до необходимостта за използване основно на електронно подаване на проектните предложения, както и неприсъствено или смесено провеждане на заседанията на ВНЕК, ПНЕК и ИС на ФНИ.

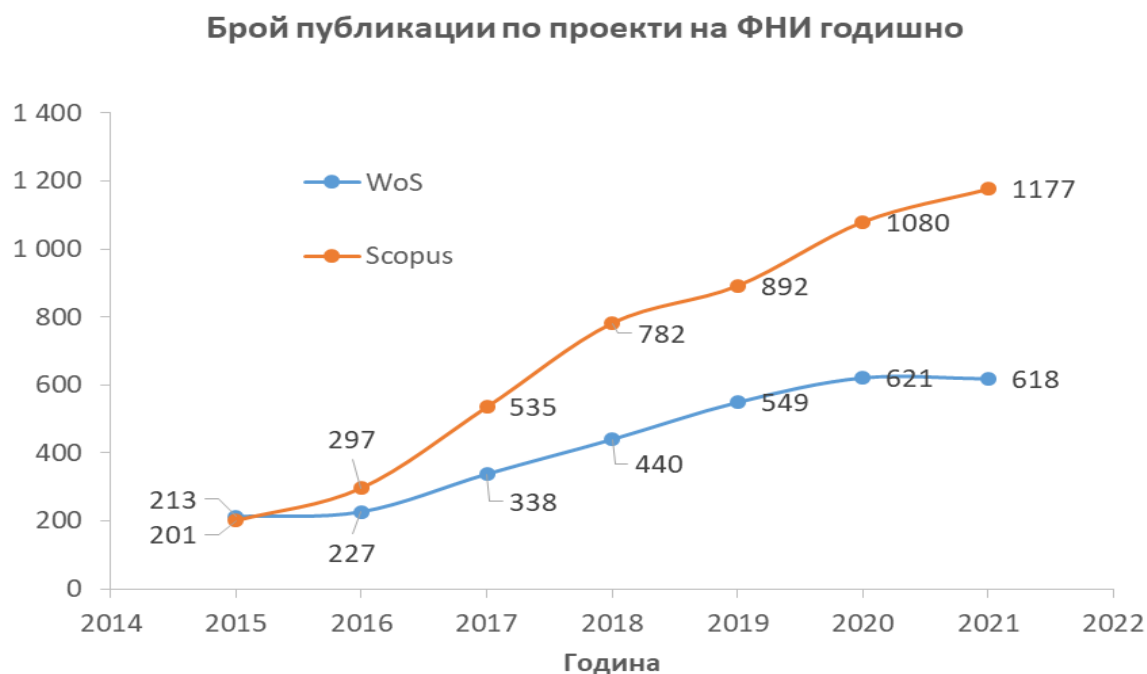
2.15. Информация за приноса на ФНИ към националната научна продукция. Научни публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus

Общият брой научни статии по проекти, финансирани от ФНИ, които са публикувани в издания, включени в базите данни Web of Science (WoS) и Scopus по години за периода 2014 – 2021 г., е представен по-долу.

За 2021 г. броят публикации, в които е отбелязано, че са финансирани по проекти на ФНИ, нараства в базата данни Web of Science с около 100 (около 23%), докато броят публикации в базата данни Scopus намалява с 3.

Намаляването вероятно се дължи на ограниченията за провеждане на международни конференции във връзка с пандемията от Ковид-19, тъй като материалите,

публикувани в резултат от конференциите, се реферират предимно в базата данни Scopus.

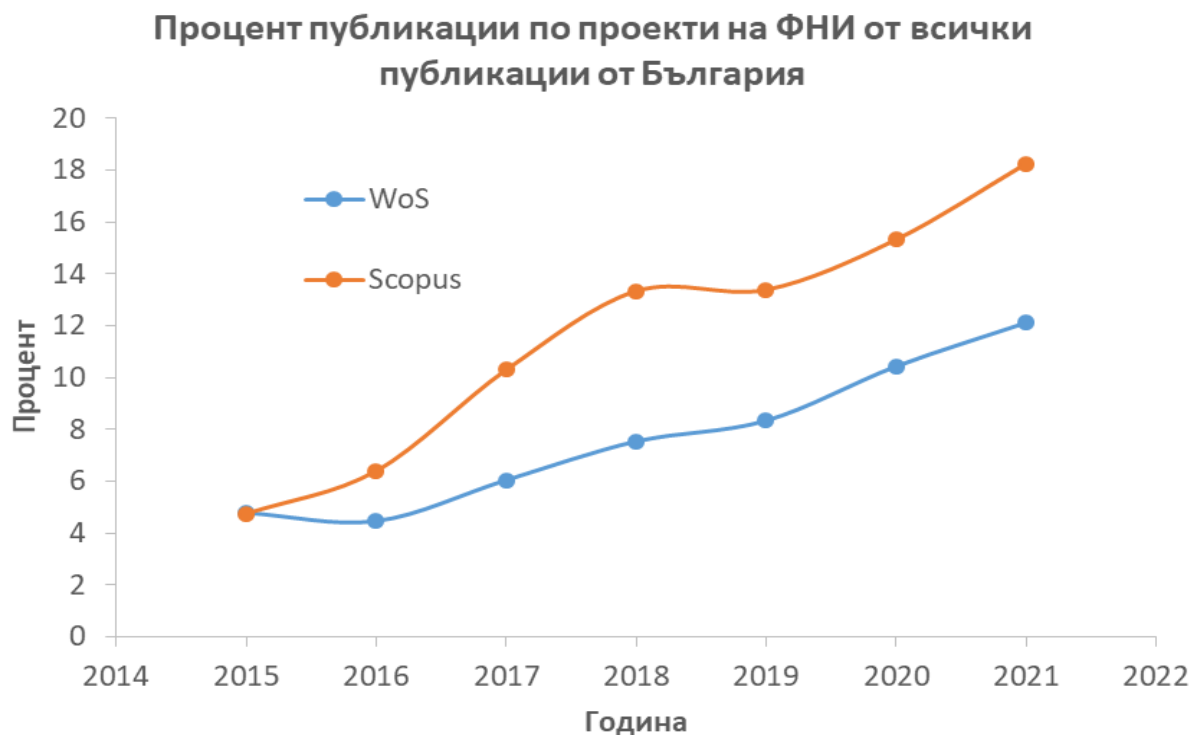

ФИГУРА 10. НАУЧНИ СТАТИИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ, КОИТО СА ПУБЛИКУВАНИ В ИЗДАНИЯ, ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ WEB OF SCIENCE (WoS) И SCOPUS ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2015 – 2021 г.

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 60

На фигури 10 и 11 са представени данните за процента на научните статии, финансирани от ФНИ, от всички публикации с автори, работещи в научни организации в България, които са публикувани в издания, включени в базата данни WoS и Scopus по години за периода 2015 – 2021 г. За 2015 и 2016 г. този процент е между 4 и 5 и за двете бази данни.

От 2017 г. процентът нараства устойчиво и за 2021 г. достига до 10% за публикациите, включени в Web of Science (WoS), и до 15% за публикациите, включени в Scopus.

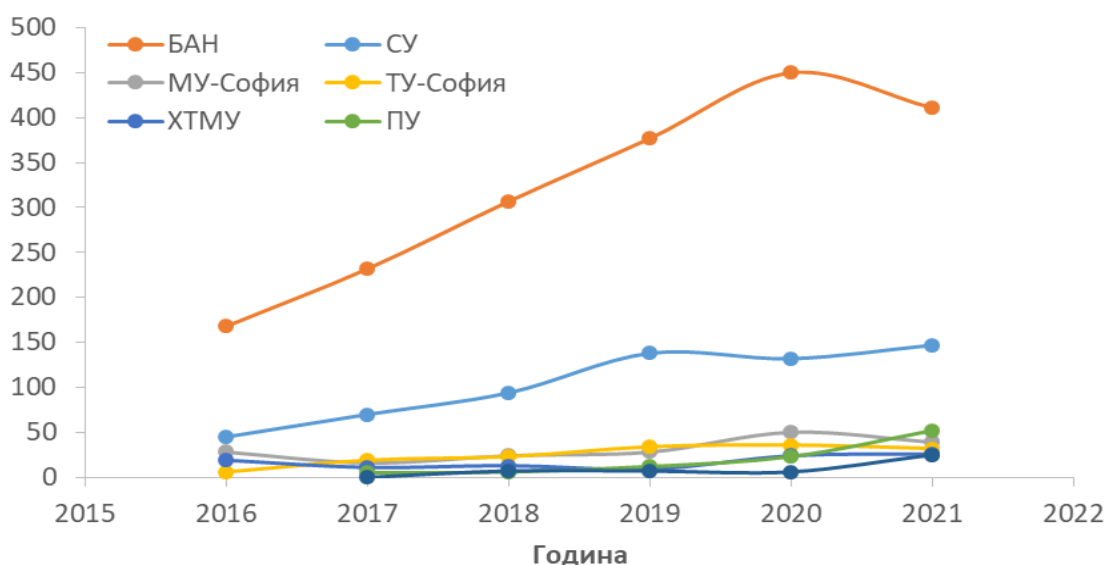
ФИГУРА 11. ПРОЦЕНТ НА НАУЧНИТЕ СТАТИИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ, ОТ ВСИЧКИ ПУБЛИКАЦИИ С АВТОРИ ОТ БЪЛГАРИЯ, КОИТО СА ПУБЛИКУВАНИ В ИЗДАНИЯ, ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ WEB OF SCIENCE (WOS) И SCOPUS ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2015 – 2020 Г.

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 61

Данните за разпределението на публикациите, включени в базата данни WoS, по научни организации, са представени по-долу, като са показани научните организации с най-голям брой публикации. Както и през предните години, и през 2021 г. най-голям принос има БАН с 411 публикации, следвана от Софийския университет със 147 публикации, Медицинския университет – София, Техническият университет – София и Химико-технологичният и металургичният университет, съответно със 39, 32 и 26 публикации за годината.

Финансиращите програми и фондове с най-много съвместни публикации с колективи, финансирани от ФНИ, са Програмата COST, Европейски съюз, German Research Foundation (DFG) – Германия, Russian Foundation for Basic Research (RFBR) – Русия, National Science Foundation (NSF) – САЩ, United States Department of Energy (DOE) – САЩ и др.

Брой публикации по проекти на ФНИ по организации по данни на WoS

ФИГУРА 12. НАУЧНИ СТАТИИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ФНИ, КОИТО СА ПУБЛИКУВАНИ В ИЗДАНИЯ, ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ WEB OF SCIENCE (WOS) ПО ГОДИНИ ЗА ПЕРИОДА 2016 – 2021 Г. ЗА НАУЧНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ С НАЙ-ГОЛЯМ БРОЙ ПУБЛИКАЦИИ

Източник: Годишен отчет за дейността на ФНИ през 2021 г., стр. 62

2.16. Научни публикации с финансиране от ФНИ за проекти, отчетени с междинен или окончателен отчет през 2021 г.

Общо във всички ПНЕК по научни области са разгледани отчети на 304 проекта, в които участват 555 докторанти и 762 млади учени. От проектите 174 са оценени с най-високата оценка („Отличен“ за проекти, оценявани по Правилника на ФНИ от 2014 г. или „Много добър“, която е най-високата оценка по Правилника на ФНИ от 2016 г.). Общият брой научни публикации по отчетите на проектите е 3655, от които 630 публикации са по отчетите за вторите етапи на конкурса от 2014 г.

В отчетите за изпълнение на втория етап на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания от 2016 г. са включени 1433 публикации, а публикациите в отчетите за изпълнение на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти от 2016 г. са 99.

От публикациите 232 са включени в отчетите за изпълнение на първия етап на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания от 2018 г., а 31 са в отчетите за изпълнение на проектите от конкурса за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти от 2018 г. Също 118 публикации са по отчетите за първите етапи на конкурса за фундаментални научни изследвания от 2018 г. и 20 научни публикации са отчетени в резултат на изпълнението на програми ERA-NET.

Отчетените публикации от изпълнението на първи етап на проекти, финансирани по конкурс за фундаментални научни изследвания от 2019 г., са 689.

Два проекта по ЦЕРН отчитат общо 267 публикации при изпълнението на междинен етап.

От проектите към ПНЕК по двустранно и международно сътрудничество са разгледани 84 отчета, като 34 от тях са оценени с най-високата оценка. Общият брой научни публикации, включени в отчетите на тези проекти, са 286.

Подробна информация е предоставена като Приложение № 3 в отчета на ФНИ по чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (обн. ДВ, бр. 54 от 29.6.2018 г.).

ЧАСТ 2

Съгласно решение на Комисията с Протокол № 1 от заседанието проведено на 06.07.2022 г., и съгласно чл. 19 от Правилника материалите са разпределени по направления, както следва:

1. проф. д.и.н. Иван Бонев Гацов – Хуманитарни науки
2. проф. д-р Христина Лазарова Николова – Обществени науки
3. проф. д.м.н. Степан Агоп Терзиян – Математически науки и информатика, физически науки, химически науки
4. проф. д.т.н. Ивайло Иванов Христов – Технически науки
5. проф. д-р Владислав Харалампиев Попов – Селскостопански науки,
6. проф. д-р Радка Петрова Кънева – Биологически и медицински науки

В следващите точки Комисията представя анализ и оценка на работата на ПНЕК и ВНЕК в съответната научна област, включваща оценка на работата на ПНЕК, свързана с текущите и приключилите проекти и работата на ВНЕК по проведени конкурсни процедури от ФНИ през 2021 г.

III. АНАЛИЗ НА ПРЕДОСТАВЕНАТА ОТ ФНИ ДОКУМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО РАЗГЛЕДАНИ И ФИНАНСИРАНИ НАУЧНИ ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2021 Г. ПО НАУЧНИ ОБЛАСТИ

3.1. Научна област „Хуманитарни науки“

Дейността на ВНЕК по хуманитарни науки през 2021 г. включва: разглеждането на проектни предложения по конкурси за фундаментални научни изследвания, фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, международни научни форуми в Република България и Програма COST, договори към област хуманитарни науки, Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ), ННП Вихрен, Двустранно сътрудничество – България – Австрия 2020 г. Конкурс по програми за двустранно сътрудничество 2021 г. – България – Франция по програма „Рила“.

През 2021 г. ПНЕК по хуманитарни науки е провела общо 11 заседания, от които 6 присъствени. Комисията е разгледала доклади и уведомителни писма от

ръководители на договори, промени в научни колективи, удължаване на договори, сключване на допълнително споразумение, промени във финансови планове и обосновките към тях, уведомление за предоставен трансфер, информация относно ДМА и ДНМА.

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.**

От Годишния отчет на ФНИ (2021), и по-специално в Предварителния бюджет на ФНИ за научно направление „Хуманитарни науки“, конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 е видно, че определената сума е 1 710 000 лв., или 9,0% от общия бюджет.

Постъпилите проектни предложения са 20 (двадесет) броя, като едно от тях не участва в конкурса поради прекратяване на процедурата. Отделно от това 3 (три) проектни предложения не са допуснати до участие поради административни несъответствия.

Общо 16 (шестнадесет) проектни предложения са допуснати и са преминали процедура по оценяване и класиране в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ.

За 3 (три) резервни предложения с комплексна числова оценка, надвишаваща 80 точки, ВНЕК по хуманитарни науки предлага те да бъдат финансирани с обща остатъчна сума от 25 404 лв. (Годишен отчет на ФНИ за 2021 г. – Приложение КП-06-ПН60/Г).

От тези проектни предложения 13 (тринадесет), които отговарят на процедурата за административно съответствие и допустимост, са одобрени за финансиране (Приложение КП-06-ПН60/В), като отпуснатите средства възлизат на 1 684 598 лева.

В научно направление „Хуманитарни науки“ средствата, отпуснати за 2021 г. за първи етап от сключените договори за 13-те класирани проектни предложения, възлизат на 919 548 лв.

В рамките на дейността на ВНЕК по хуманитарни науки са разгледани и оценени 8 окончателни отчета от 2014 г. С оценка „Отличен“ са 4 четири договора, с оценка „Много добър“ 3 броя и с оценка „Добър“ е 1 договор.

По-долу са представени решения на ИС към ФНИ по проекти от 2014 г., които са били разгледани в ПНЕК по обществени науки, 1.6. Доклад с вх. № ФНИ-681 от 22.02.2022 г., Протокол 11/25.02.2022 г.

На практика тези проекти са от направление „Хуманитарни науки“. Това са 5 окончателни отчета на проекти, оценени с „Много добър“ и за един решението е за изготвяне на коригиращ отчет е с оценка „Добър“.

ВНЕК по хуманитарни науки е разгледала 11 договора от 2016 г. от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания. За осем проектни предложения оценката за втори етап е „Много добър“. За три проектни предложения за втори окончателен етап оценката е „Добър“.

ИС приема съответно с много добра и добра оценки окончателните етапи на два договора от 2017 г.

ВНЕК по хуманитарни науки е разгледала 4 междинни отчета към конкурса за 2019 г. Оценката за единия договор е „Много добър“, за два от другите договори – „Добър“, като на четвъртия договор оценката „Добър“ е за реализация на първи етап.

Освен това комисията е разгледала и три договора, като е одобрила прехвърляне на средства, промяна в научен колектив и удължаване на етап на срока на договора.

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.**

В научна област „Хуманитарни науки“ предварителният бюджет на конкурса възлиза на 60 000 лв. След проверка за допустимост и в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати две проектни предложения. Тяхната комплексна числова оценка е повече от 80 точки, като отпуснатите средства за реализацията им е 44 000 лв.: съответно 24 000 лв. и 20 000 лв. Остатък – 16 000 лв. (Годишен отчет на ФНИ за 2021 г. – Приложения КП-06-ПМ60/АиКП-06-ПМ60/Б).

Два договора от 2016 г. са оценени съответно с „Много добър“ и с „Добър“.

ИС приема съответно с много добра и добра оценка окончателните етапи на двата договора от 2017 г.

ТАБЛИЦА 10. БРОЙ НА НАУЧНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ ОТ ПРИКЛЮЧИЛИ ПРОЕКТИ (2016, 2017) И МЕЖДИННИ (2019) В Т.Ч. В ИЗДАНИЯ С ИМПАКТ ФАКТОР И ИМПАКТ РАНГ, В ОБЛАСТ „ХУМАНИТАРНИ НАУКИ“: КОНКУРСИ ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ФУНДАМЕНТАЛНИ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ЗА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ

	2016 Втори етап	2017 Втори етап	2019 междинен	Общо
Проекти	13	2	4	19
Публикации	270	9	32	311
Млади учени, докторанти, постдокторанти	45	8	12	65
IF	39	0	3	42
IR	4	0	0	4

Поради пандемията от Ковид-19 ПНЕК по хуманитарни науки, конкурс „Финансиране на фундаментални научни изследвания“ удължава срока за реализация на втори етап на 2 договора. Във връзка с пандемията от Ковид-19 ПНЕК приема промени във финансовия план на един договор.

ВНЕК по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г. разгледа и оцени първите етапи на общо седем проекта. На 4 (четири) проекта е дадена оценка „Много добър“, един проект е с оценка „Добър“ и два проекта са с оценка „Задоволителен“ и с предложение за прекратяване.

Проектни предложения по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST. Договори към област хуманитарни науки. ВНЕК предлага на ИС към ФНИ да одобри съфинансиране на 5 проектни предложения, които се отнасят към направление „Хуманитарни науки“.

- **Резултати от оценяване и решение за финансиране на ННП Петър Берон и НИЕ – 2021г. Резултати от оценяване по конкурса за ННП ВИХРЕН – 2021 и решение за финансиране.**

- **Панел обществени и хуманитарни науки.**

Проекти тип I. Проектното предложение с акроним CUMAN-120 000 лв.

Проекти тип II. Одобрени за финансиране са три проектни предложения съответно с акроними CoSIcon, TWR-SIC –и Empire of Consul – и трите с по 120 000 лв. всяко.

- **Проекти за водещ изследовател, Панел обществени и хуманитарни науки,** Проектно приложение с акроним BalkanHist Wars, с обща сума за финансиране за 60 месеца 1 325 500лв.

- **Проекти за Установен изследовател.** Панел по обществени и хуманитарни науки: Не е подадено проектно предложение за Установен изследовател.

- **Проектни предложения по Процедура за финансова подкрепа на международни научни форуми в Република България и Програма COST.** От общо 23 проектни предложения се предлагат за финансиране 16, като сумата е на обща стойност 124 191 лв.

Четири проектни предложения са от област Хуманитарни науки и средствата за тяхното финансиране възлизат общо на 29 381 лв. На едно предложение е отказано финансиране поради несъответствия.

- **Конкурс „Българска научна периодика – 2021“ Приложение В. Проектни предложения, одобрени за финансиране.** От област „Хуманитарни науки“ общо 19 проектни предложения са одобрени за финансиране.

- **ПНЕК по двустранно сътрудничество към ФНИ относно предложения по доклади на ръководители на договори и приемане на финансови отчети. Договори към област хуманитарни науки.**

Удължаване на един договор с Руската федерация.

ИС приема техническите отчети по 2 договора от 2021г., като неизразходваните средства бъдат възстановени и насочва финансовата част на отчетите за финансов одит.

Приема за информация нулевия технически и финансов отчет по договор от 2019 г. и приключването му с подписване на протокол. ИС приема техническите отчети по два договора съответно от 2019 г. и от 2020 и насочва финансовата част на отчетите за финансов одит.

ИС приема техническите отчети по два договора от 2020 г., като неизразходваните средства бъдат възстановени, и насочва финансовата част на отчетите за финансов одит. ИС Приема технически отчет по договор от 2017 г.

Удължаване на един договор с Австрия от 2019 г. и удължаване на 5 договора с Русия от 2019 г.

- Конкурс „Проекти по програма за двустранно сътрудничество – България – Австрия 2020 г.“ Проектни предложения, одобрени за финансиране. Област „Хуманитарни науки“. Одобрени за финансиране са 9 проектни предложения, като общата сума възлиза на 356 103 лв. От тези предложения две са към област „Хуманитарни науки“, като заявените суми са съответно 40 000лв и 39 960 лв.

- Конкурс по програми за двустранно сътрудничество 2021 г. – България – Франция по програма „Рила“. 19 проектни предложения са преминали през процедура оценяване, от които 12 са одобрени за финансиране. Средствата за финансиране са общо 140 835,36 лв., като от тях за 2021 г. са предвидени 70 417,68лв.

Едно проектно предложение с комплексна оценка 93.0 е към област „Хуманитарни науки“, като заявената сума е на стойност 11 425лв., като тази за 2021 г. е 5712,50 лв.

- **Анализ и препоръки**

- Положителни страни**

В дейността си ВНЕК по хуманитарни науки се е придържала стриктно по отношение действащия Правилник на Фонд „Научни изследвания“. Комисията е спазвала съответните нормативни изисквания, като по този начин е постигнато максимално ниво на обективност при извършване на комплексните дейности по класиране. Също така е налице поддържането на строга финансова дисциплина и прозрачност по отношение отчетите при реализация на съответните договори.

Дейността на ВНЕК по хуманитарни науки се отличава с обективизъм, качество и резултатност. Всичко това е намерило отражение в предоставената за анализиране документация, която в най-висока степен кореспондира и с нормативната база.

Следва да се отбележи и тенденцията за увеличаването на публикационната дейност в рамките на реализацията на проектите.

- Забележки и препоръки**

По отношение на така представените резултати може да се отбележи сравнително високият процент публикации с импакт фактор и импакт ранг, които са представени през отчетния период. В тази връзка прави впечатление, че при отделни проекти процентът на публикации с импакт фактор и импакт ранг в рамките на научната продукция е много висок, независимо че това са проекти от области, които в повечето случаи тематично намират по-скромна аудитория извън страната.

В същото време има не малко проекти, при които липсват публикации, реферирани и индексирани, например в Scopus и Web of Science или в издания, регистрирани в НАЦИД. Това на практика замъглява до известна степен общата картина на отчитане на научната продукция в рамките на даден период и конкурс.

Показателен пример в това отношение е информацията, която се съдържа в **Отчет ФНИ 2021г., Приложение 3 – ПНЕД**. В колона L, която е озаглавена “Брой на научните резултати от приключили проекти в т.ч. публикации с импакт фактор и импакт ранг в област „Хуманитарни науки“, са включени общо публикации с и без IF и IR. Затова, може би е по-инструктивно тази графа да се раздели на две. Едната да включва публикации с импакт фактор и импакт ранг, а другата – без тези показатели.

Поради спецификата на хуманитарните науки, може би именно публикациите с импакт фактор и импакт ранг от тази област трябва да имат по-голяма тежест при оценяването на съответните проекти.

През последните години в рамките на дейността на Фонд „Научни изследвания,, определено се засилва международната научната дейност на млади специалисти – учени, постдокторанти, докторанти и студенти, като тяхното участие се представя под най-различни форми – презентации, съобщения, доклади, конференции, workshop и пр.

Необходимо е тази тенденция да се засили. Затова би било удачно да се стимулират още повече изявите на млади учени, постдокторанти, докторанти и студенти извън страната.

Последно, но не и по важност, през последните години се констатира едно стабилно ниво на участие на млади специалисти в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания за млади учени и докторанти. През изминалата 2021 г. обаче след проверка за допустимост и в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ, до процедурата по оценяване и класиране са допуснати едва две проектни предложения. Това от своя страна е в пълна противоположност на броя на проектните предложения в рамките на конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания от област „Хуманитарни науки“. Необходимо е да се анализират причините за подобен „феномен“, и до колко това би могло да стане тенденция. В крайна сметка усилията в тези конкурси са насочени основно към участие на младите учени.

3.2. Научна област „Социални, стопански и правни науки“

Научните проекти, финансирани от ФНИ по научна област „Социални, стопански и правни науки“, се оценяват от ПНЕК по обществени науки на базата на приетата от ФНИ методика за оценка по процедурите от конкурсите за финансиране на фундаментални научни изследвания. За целите на анализа на резултатите от дейността на ФНИ по-нататък в текста ще бъде използвано наименованието „Обществени науки“ за уеднаквяване на терминологията и поради неговата употреба от комисиите на ФНИ.

През 2021 г. предварително одобреният бюджет на ФНИ за изплащане на суми за текущи проекти по конкурси от предни години в съответствие с ГОП е 16 006 400 лв. Допълнително с ПМС са предоставени 13 100 000 лв. за конкурси във връзка с пандемията от Covid-19 и конкурси за фундаментални научни изследвания, 1 020 000 лв. за финансиране на проекти в конкурс по Националната научна програма „Петър Берон и НИЕ“ и 3 702 150 лв. за финансиране на проектите по Националната научна програма ВИХРЕН, както за нов конкурс по приета през 2021 г. ННП ВИХРЕН-2021, и за финансиране на трета година от изпълнението на проектите с договори, сключени през 2019 г. От възстановени средства и получени присъдени вземания от бенефициенти са постъпили допълнително 2 178 458 лв. Във връзка с увеличаване на щатния персонал на Фонда с ПМС са предоставени допълнително още 25 935 лв. След окончателната корекции на бюджета на ФНИ за 2021 г. общата усвоена сума е 34 835 755 лв., което е увеличение спрямо ГОП за 2020 г. с около 7,7 млн. лв. (ФНИ, 2022).

В рамките на проведения **конкурс за фундаментални научни изследвания** са предвидени 1 748 000 лв. за финансиране на проекти от научна област „Обществени науки“, което представлява 9,2% от общия бюджет на конкурса и е със 103% повече в сравнение с финансирането за същата научна област, отпуснато през 2020 г. (860 000 лв.).

Съгласно справка за резултатите от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания през 2021 г. в област „Обществени науки“ са постъпили и са оценени 30 проектни предложения¹, от които 26 участват в класирането с оценки над 80 т. (Приложение КП-06-ПН55/Б). Във финалната процедура за одобрение за финансиране са предложени 12 проекта (Приложение КП-06-ПН55/В) и е съставен списък с 14 резервни проектни предложения, оценени с над 80 точки (Приложение КП-06-ПН55/Г). С допълнително решение на Изпълнителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ след актуализация на Годишната оперативна програма (ГОП) и одобрение на Министъра на

¹ За сравнение през 2020 г. в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания и този по обществени предизвикателства са подадени съответно 33 проектни предложения.

образованието и науката са предложени и одобрени за финансиране още 3 проектни предложения с обща сума за финансиране 350 741 лв. Максимално допустимата сума за финансиране на един проект е до 120 000 лв. плюс 50 000 лв. за ДМА. Общата сума на отпуснатото финансиране за проектите е 2 043 847, от които 1 150 289 лв., вкл. сумите ДМА/ДНМА. са за първи етап на проектите. За сравнение, осигуреното финансиране по същия конкурс през 2020 г., по който са финансирани общо 7 научно-изследователски проекта, е сумарно 910 966 лв., от които 495 245 лв. са отпуснати и изплатени през 2020 г. Както е видно, финансирането на проекти от област „Обществени науки“ рамките на конкурса за фундаментални научни изследвания през 2021 г. нараства със 124%, респ. сумите за финансиране на първи етап нарастват със 132%.

- **Анализ на дейността на ВНЕК по обществени науки**

Предоставените копия от докладите на ВНЕК по обществени науки към ФНИ дават основание да се заключи, че допускането и оценяването на проектните предложения по Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 и Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 е извършено в съответствие с изискванията на Правилника на ФНИ и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдена от Изпълнителния съвет на ФНИ.

Съгласно докладите от заседанията на ВНЕК и резултатите от оценяването и класирането на постъпилите проектни предложения по основните конкурси за финансиране на фундаментални научни изследвания и такива на млади учени в научна област „Обществени науки“ са налице следните факти:

- Постъпили са 30 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.“, от които за 15 са изискани допълнителни документи за отстраняване на административни несъответствия, а две проектни предложения не са допуснати до оценяване поради това, че не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. След отстраняването на тези несъответствия 28 проектни предложения са допуснати до оценяване. На базата на получените оценки е направено класиране. Оценени с над 80 точки са 26 проектни предложения и съответно 12 от тях са предложени за финансиране. Изготвен е списък с 14 резервни предложения, от които 3 са финансирани допълнително.

- Разгледани са 4 проектни предложения по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.“. За 1

проектно предложение е установено несъответствия с административните изисквания и са изисквани допълнителни документи за отстраняването им. Допуснати до оценяване са всички 4 от предложенията и участват в класирането. С комплексна числова оценка над 80 точки са 3 проектни предложения. ВНЕК по обществени науки е предложила за финансиране всички 3 класирани проектни предложения в рамките на първоначално предвидения бюджет.

Всеки допуснат до оценяване проект е разглеждан и оценяван при спазването на принципите за безпристрастност, компетентност и избягване конфликт на интереси, посочени в чл. 51, ал. 1 от Правилника на ФНИ, както и в съответствие с насоките и методиката за оценка по процедурата на конкурса.

- **Анализ на дейността на ПНЕК по обществени науки**

През 2021 г. Постоянната научно-експертна комисия (ПНЕК) по обществени науки е провела общо 9 заседания, съответно 7 редовни заседания, проведени онлайн през платформата Microsoft Teams поради извънредната обстановка във връзка с пандемията COVID-19 и 2 извънредни заседания, съгласувани по имейл. Първите 3 заседания (Протоколи № 13, 14 и 15) са проведени в състав на комисията с мандат 2019 – 2021 г. с членове:

- Проф. д-р Матилда Иванова Александрова, УНСС – председател
- Проф. д.с.н Людмила Евлогиева Иванчева, Институт по философия и социология, БАН – зам.-председател
- Доц. д-р Аделина Проданова Миланова, Институт за икономически изследвания, БАН
- Проф. д-р Елка Славчева Василева, УНСС
- Проф. д.ик.н Соня Варадинова Милева-Божанова, СУ „Климент Охридски“

На 18.06.2021 г. е влязла в правомощия нова ПНЕК по обществени науки и е провела останалите 6 заседания (Протоколи № 1 – 6) в състав:

- Проф. д.ик.н Соня Варадинова Милева-Божанова, СУ „Климент Охридски“ – председател
- Проф. д-р Елка Славчева Василева, УНСС – зам.-председател
- Доц. д-р Аделина Проданова Миланова, Институт за икономически изследвания, БАН
- Проф. д.н. Валентина Георгиева Миленкова, ЮЗУ „Неофит Рилски“
- Доц. д-р Мариана Матеева Петрова, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“.

Двата състава на комисията са разгледали общо 91 доклада и уведомителни писма от ръководители на проекти по договори с ФНИ и са докладвали своите решения на ИС на ФНИ.

Разгледани са и 14 бр. окончателни отчети на проекти, както следва:

- 2 проекта от конкурс – 2014 г., и двата с добра оценка;
- 8 проекта по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016 г., всички с много добра оценка; и
- 4 проекта по конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2016 г., от които 2 с оценка „Добър“ и 2 с оценка „Много добър“.

Всички проекти са оценени при провеждане на утвърдената процедура за избор на оценители чрез жребий.

Също така ПНЕК по обществени науки е разгледала и 14 междинни отчета на проекти, както следва:

- 3 междинни отчета на проекти от конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г., от които 1 проект е оценен с добра оценка и 2 проекта – с много добра оценка. На база на получените оценки ПНЕК по обществени науки е предложила и ИС на ФНИ е взел решение да се финансира вторият етап на договорите от 2018 г. на обща стойност 168 658 лв.
- 10 междинни отчета на проекти от конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г., от които 8 проекта са получили оценка „Добър“ и 2 – оценка „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по обществени науки, ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договорите от 2019 г. на обща стойност 536 526,46 лв.
- 1 междинен отчет на проект по Конкурс „Вихрен“ – 2019 година, който е оценен с много добра оценка. На основание предложението на ПНЕК по обществени науки ИС е взел решение да се финансира третата година на договора по конкурс „Вихрен“ – 2019 г. на обща стойност 264 000 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по обществени науки през 2021 г. е в размер на 850 744,46 лв.

ПНЕК е разглеждал текущо и доклади за напредъка на проектите, финансирани по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г. В област „Обществени

науки“. тези проекти са 7 броя и всички са получавали положителни оценки за напредъка на всеки 3 месеца.

Общият брой отчетени проекти от ПНЕК по обществени науки през 2021 г. е 14, а броят на отчетените научни публикации в междинните и окончателните отчети е 444, съответно 301 публикации от окончателно отчетени проекти и 143 от отчетени междинни етапи на проекти. Броят на проектите с най-висока оценка на научния отчет е 14 (50%).

Внимателният преглед на предоставените окончателни и междинни научни отчети по проекти показва повишаване на публикационната активност в индексирани издания и относително висок брой на публикациите в реферирани издания – 100 бр., вкл. 55 бр. в издания с импакт фактор и 45 бр. в издания с импакт ранг. Отчетени са и 11 индексирани в Web of Science. Налице е значително нарастване на броя на публикациите в издания с импакт фактор и импакт ранг спрямо 2020 г. (с 62 бр.), което е добър атестат за активиране на публикационната активност и разпространението на резултатите от научните изследвания, финансирани от ФНИ в тази научна област.

В научните колективи на обсъжданите през 2021 г. проекти са взели участие общо 58 докторанти и 50 млади учени.

В рамките на заседанията на комисията са вземани решения за определяне докладчици по договори на завършващи и междинни етапи на текущи проекти и на оценители на постъпили регулярни междинни отчети по проекти за оценка на извършените дейности в рамките на първия етап, както и решения да се сключат анекси за втори етап.

Комисията е определила по един оценител за първите три и по двама – за междинните етапи на останалите проекти и е приела техните доклади за оценка на извършените дейности. ПНЕК е осъществила своята дейност и в рамките на предвидените срокове е приела отчетите, като е възложила и получила рецензии и одитни оценки по всички проекти.

В рамките на своята дейност през 2021 г. ПНЕК по обществени науки е разглеждала рецензии по договори и становища на финансисти за правомерност на извършените разходи; доклади на експерти на ПНЕК по отношение на сключване на анекси по текущи проекти; вземала е решения за промени в съставите на проектните екипи при запазване на съотношенията за численост на младите учени спрямо общата численост на екипите; решения за възстановяване на финансиране при констатиране на неправомерно направени разходи, както и за прехвърляне на средства по сключени договори от един

период в друг или от едно перо в друго, а също и решения за промени в сроковете за изпълнение на дейности от работни пакети.

Констатирани са много малко пропуски в работата на научните колективи и са предприети съответните мерки за ограничаване и възстановяване на разходите, които са оценени като недопустими или останали неувоени от страна на финансовите одитори. ПНЕК по обществени науки е разгледала и се е произнесла, както следва по:

- 9 доклада от ръководители относно промени по договорите, свързани с промяна на състава на научните колективи по проектите;
- 1 доклад за смяна на ръководител на проект;
- 25 доклада за удължаване за изпълнение на договори по проектите във връзка със затруднени условия за работа поради извънредната ситуация с пандемията COVID-19;
- 34 доклада за промяна във финансовите планове, свързани със затруднения по изпълнение на дейностите поради пандемията COVID-19 и с необходимост прехвърлянето на средства от един период в друг и/или едно разходно перо в друго;
- 3 доклада за промяна на работна програма, касаещ промени в сроковете за изпълнение на дейности от работните пакети;
- 18 уведомления и справки във връзка с използването на ДМА;
- 1 възражение за непризнати разходи.

През 2021 г. с решение на ПНЕК по обществени науки е прекратен 1 договор за научно изследване с ФНИ по проект №КП-06-НП35/8 от 2019 г. след приемане на отчета от първия етап поради пенсиониране на ръководителя на проекта и невъзможност някой от членовете на научния колектив да бъде ръководител заради липса на административно съответствие. Прекратяването на договора е предложено от ръководителя на базовата организация.

Договорите по всички останали проекти са приключили успешно, а за всички проекти с междинни отчети, освен горепосочения, е предложено отпускане на съответното финансиране за следващия етап.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

✓ Общият извод за активността на научните организации и степента на финансиране на проекти от направление „Обществени науки“ е, че се забелязва тенденция на увеличение в броя на финансираните проекти в тази научна област – 15 в сравнение със 7, финансирани през 2020 г. Същевременно трябва да се отчете фактът, че

ФНИ е осигурил достатъчен бюджет, за финансиране на проекти в тази научна област (2 043 847 през 2021 г. в сравнение с 910 966 лв. през 2020 г).

✓ Очевидно е, че предвиденият бюджет за финансиране на фундаментални научни изследвания и такива на млади учени и постдокторанти в направление „Обществени науки“ през 2021 г. е увеличен повече от два пъти, което свидетелства за усилията на ръководството на Фонда за провеждане на целенасочена политика и предприемане на мерки за насърчаване на научните изследвания и за създаване на необходимите предпоставки за повишаване квалификацията на научните кадри; за разпространение на резултатите от изследователската дейност и за поощряване проекти с участието на млади учени и постдокторанти в това научно направление.

✓ Оценките на изследователските проекти, финансирани от ФНИ в област „Обществени науки“, се разглеждат и приемат от ПНЕК по обществени науки в съответствие с всички изисквания на Закона за насърчаване на научните изследвания (ЗНИИ) и Правилника на Фонд „Научни изследвания“ (ПФНИ). Комисията успешно изпълнява своята цел да идентифицира и оцени адекватно приноса на проектите, реализирани в тази научна област по отношение на постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура, Националната програма за реформи, както и във връзка с приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области.

✓ Анализът на дейността на ПНЕК по обществени науки към ФНИ през 2021 г. позволява да се направи извод, че комисията е осъществявала работата си по оценка изпълнението на финансирани от ФНИ проекти и е представяла решенията си пред ИС в съответствие с всички нормативни изисквания.

✓ На базата на представени рецензии и становища на финансисти ПНЕК по обществени науки е взела решение за прекратяване на 1 договор по проект по искане на ръководителя на базовата организация след оценка на изпълнението на първия етап по договора. Всички останали проекти са оценени положително и при необходимост са предоставени указания за спазване на стриктна финансова дисциплина. Налице е подобро управление на научната дейност, финансирана от Фонда.

✓ Мониторингът върху дейността на Фонда през 2021 г. позволява да се направи извод за успешното активиране и използване на платформа за онлайн подаване на

проектни предложения с цел прилагането на адекватни съвременни процедури за кандидатстване, оценяване, мониторинг и контрол на изпълнението на финансираните научни проекти.

3.3. Научна област “Математически науки и информатика”

ПНЕК по математически науки и информатика (МНИ) с председател проф. д-р Николай Манев е провела 3 (три) заседания от 22.01.2021г. до 09.14.2021 г, Протоколи 15, 16 и 17. От 08.06.2021 г. до 09.12.2021 г. са проведени 5 (пет) заседания на ПНЕК по МНИ с председател проф. д-рн Катя Вутова. През 2021 г. са разгледани доклади от ръководители на финансирани проекти, междинни и окончателни отчети, молби, заявления от ръководители, доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети, избор на оценители, молби за удължаване на договори. Разгледани са 20 доклада и 23 уведомителни писма от ръководители на договори и докладвани на Изпълнителния съвет за взетите решения. Шест от проектите са оценени с оценка „Отличен“; за девет от проектите е подписан протокол за приключване.

Комисията е разгледала един окончателен отчет по конкурса за фундаментални научни изследвания – 2017 г. и е приет финансов и научен отчет с оценка „Много добър“. Неизразходваната сума е възстановена на Фонда и има подписан протокол за приключване. Разгледани са 2 междинни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания от 2018 г., оценени с оценки „Много добър“. На основание на предложението на ПНЕК по МНИ, ИС е взел решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 119 691 лв.

Разгледани са 7 (седем) междинни отчета на проекти по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания от 2019 г. и са приети четири отчета с оценка „Много добър“.

През 2021 г. ПНЕК по математически науки и информатика е приела седем окончателни отчета на проекти, както следва: по конкурс „Българска научна периодика – 2016 г.“ – шест и по конкурс „Българска научна периодика – 2017 г.“ – един. Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по математически науки и информатика през 2021 г. е 489 077 лв.

Прегледът на отчетния доклад на ФНИ за 2021 г., протоколите от осемте редовни заседания на ПНЕК по МНИ за 2021 г., показва че след 2015 г. са представени 864 публикации по 45 (четиридесет и пет) проекта, което представлява 21,47% от общия брой

публикации по проекти. В доклада на ФНИ за 2021 г. в Приложение 2 като успешни проекти по МНИ са посочени следните проекти:

- КП-06 Н32/2 от 2019 г. на тема: „Алгебрични и геометрични методи за защита на данни“ (32 публикации, 10 с ИФ, 3 с ИР, 7 млади учени и докторант),
- КП-06 Н32/7 от 2019 г. на тема: „Съвременни изследвания на някои класове диференциални и диференчни уравнения“ (42 публикации 17 с ИФ, 21 с ИР, 6 млади учени и докторанти).

Представени са 2 (два) доклада на председателя на ВНЕК по математически науки и информатика (МНИ), проф. Иван Ганчев по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021. Оценяването на проектите е извършено съгласно методиката за оценяване и класиране на проектите в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. ВНЕК е предложила за финансиране 12 проектни предложения в област МНИ 12 (дванадесет), получили над 80 точки при оценяването. ВНЕК по математически науки и информатика е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 12 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 81 точки на обща стойност 1 099 986 лв. (Приложение КП-06 ПН 52Б).

В научно направление „Математически науки и информатика“ има подадено едно проектно предложение по „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021“, допуснато за оценяване. То е оценено под 80 т. и не е класирано.

ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения като се спазва процедурата за оценяване.

3.4. Научна област „Физически науки“

ПНЕК по физически науки (ФН) е провела 9 (девет) заседания през 2021 г., три от тях с председател проф. Пламен Петков от 02.02.2021 до 08.04.2021 г. и шест с председател проф. дфн Румен Ценов от 17.06.2021 до 02.12.2021 г. Разгледани са 38 доклада и 71 уведомителни писма от ръководители на договори, които са докладвани на ИС за взетите решения по тях. Разгледани са и доклади от ръководители на финансирани проекти, междинни и окончателни отчети, молби, заявления от ръководители, доклади за фактически констатации на междинни и окончателни отчети, избор на оценители.

Разгледан е окончателен отчет на проект по конкурс за фундаментални научни изследвания (КФНИ) – 2014 г. и отчетът е приет с оценка „Отличен“. Разгледани са 14

окончателни отчета на проекти от 2016 г., определени са оценители и са приети финансовите и научните отчети на 14 проекта с оценки „Много добър“. 13 проекта са приключени с двустранни протоколи. По КФНИ-2018 г. са обсъдени три междинни отчета, избрани са оценители и са приети два отчета с оценка „Много добър“ и един с оценка „Добър“.

ПНЕК е разгледала седем междинни отчета на проекти по КФНИ-2019 г. След утвърдената процедура за избор на оценители са приети финансовите и научните отчети на всички проекти с оценка „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по ФН, ИС е взел решение за финансиране на втори етап по проектите в размер на 402 019,95 лв. Разгледан е един междинен отчет на проект по Програми ERA-NET – M-ERA – 2019 г.

Протоколите от деветте заседания са представени като сканирани файлове.

Прегледът на отчетния доклад на ФНИ за 2021 г., протоколите от деветте редовни заседания на ПНЕК по ФН за 2021 г., показва че след 2015 г. са представени 617 публикации по 31 (тридесет и един) проекта, което представлява 26,84% от общия брой на публикациите по проекти. В доклада на ФНИ за 2021 г. в Приложение 2 като успешни проекти по МНИ са посочени следните:

- КП-06-ЦЕРН/1 от 2018 г. на тема: „Провеждане на физически изследвания с детектора CMS на ускорителя LHC“ (196 публ. с ИФ, 2 млади учени и докторанти),
- ДН08/20 от 2016 г. на тема: „Първи научни изследвания с дистанционно-управляемите телескопи на Астрономическата обсерватория на Шуменския университет“ (58 публикации, 40 с ИФ, 15 с ИР, 2 млади учени и докторанти, 1 постдокторант – с Голямата награда „Питагор“ за млад учен – 2020 г.).

Представени са 2 (два) доклада на председателя на ВНЕК по физически науки (ФН), проф. Пламен Петков по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.. Оценяването на проектите е извършено съгласно методиката за оценяване и класиране на проекти в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. ВНЕК по физически науки е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 12 (дванадесет) проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 80 точки на обща стойност 1 843 000 лв. (Приложение Н-58 В). Към доклада за класиране са дадени четири приложения.

В научно направление „Физически науки“ има подадени две проектни предложения по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и

постдокторанти – 2021. Едно е допуснато за оценяване, а едно не отговаря на изискванията. Не е приложен доклад за класиране.

ВНЕК по ФН оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения като се спазва процедурата за оценяване.

3.5. Научна област „Науки за земята”

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.**

Според Годишния отчет на ФНИ (2021) в предварителния бюджет на ФНИ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 за научно направление „Науки за земята“ е определена сумата от 1 045 000 лв. Постъпилите проектни предложения в направлението бяха 14 бр. Оценяването на проектите е организирано от ВНЕК по науки за земята, съгласно „Методика за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоките за кандидатстване“ по конкурса в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

След научната оценка от 14 проектни предложения 14 са участвали в класирането.

Всички проектни предложения са с числова оценка над праговата стойност от 80 точки и са участвали в класирането.

ВНЕК по науки за земята е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 7 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 93.4 точки на обща стойност 836 581 лв., предложението е утвърдено от ИС. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса. Също така ВНЕК е предложила на ИС на ФНИ при наличие на допълнителни възможности по този конкурс да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 80 или повече точки, но поради недостиг на средства те не са получили финансиране.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП от Министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на Фонд „Научни изследвания“ допълнително са финансирани още 2 проектни предложения (първите две резерви) с обща сума за финансиране 402 200 лв.

Сумата, изплатена за 2021 г. в научно направление „Науки за земята“ на 9 бр. класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 744 390 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите, при обща сума по договорите от 1 238 781 лв.

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.**

През 2021 г. в конкурса е подадено само 1 проектно предложение, което е минало административната проверка без забележка от ВНЕК и е допуснато до оценяване. След получаване на експертните оценки в класирането участва 1 проектно предложение, чиято комплексна числова оценка надвишава праговата стойност от 80 точки; средната му оценка е 92.5 точки.

ВНЕК е предложила на ИС на ФНИ да се финансира 1 проектно предложение с предварителен бюджет в направление „Науки за земята“ в размер на 30 000 лв. Съответно общата сума по договора, подписан през 2021 г., на 1 бр. проектно предложение в научно направление „Науки за земята“ е в размер на 30 000 лв.

Отчита се негативна тенденция на значително намаляване на кандидатстващите и одобрени проекти в научна област „Науки за земята“ в конкурса за млади учени, което вероятно се дължи на намаленото общо финансиране, както и размерът на финансирането за един проект.

- **Работата на ВНЕК по област „Науки за земята“ по доклади от председателя на ВНЕК**

В докладите си, председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектите предложенията, членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдени от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения. Спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от документи: „Насоки за кандидатстване в конкурса“, Правилник на ФНИ, „Методика за оценяване и класиране на проектите“. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно методиката за оценка и класиране на проектите, определена в насоките за кандидатстване, и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектите предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка, по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта, в съответствие с публично обявените критерии.

На Комисията са представени доклади на председателя на ВНЕК към председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по науки за земята по следните конкурси:

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.
2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - 2021 г.

ИЗВОДИ

- ✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.
- ✓ ВНЕК по науки за земята работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектни предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.
- ✓ Много позитивна тенденция е почти двойното увеличение на кандидатствалите и одобрените проекти в сравнение с предходните години и по двата Конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.
- ✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).
- ✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрени проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на

тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектни предложенията (чл. 7 на правилата за работа на ВНЕК), настоящата Комисия не може да се произнесе за:

- обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение процедурата по допускане и одобряване на проектни предложения по всяка сесия,
- качеството на допуснатите проектни предложения.

• ДЕЙНОСТ НА ПОСТОЯННА НАУЧНО-ЕКСПЕРТНА КОМИСИЯ (ПНЕК) В ОБЛАСТ НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА

През 2021 г. ПНЕК по науки за земята провежда общо 6 присъствени заседания, които поради извънредната обстановка в България относно Covid-19 са осъществени онлайн по Microsoft Teams, като разглежда 63 доклада от ръководители на договори и докладва на ИС за взетите решения по тях.

Комисията преглежда списъците с финансирани текущи проекти от конкурсните сесии на ФНИ през 2020 г. и определя отговорник за всеки проект.

Членовете на ПНЕК определят чрез жребий оценители за текущи проекти, финансирани от ФНИ, разпределени към ПНЕК по науки за земята.

Комисията разглежда 4 окончателни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания от сесия 2016 г. От тях 3 отчета са приети с оценка „Много добър“ и 1 отчет с оценка „Добър“, като и 4-те са предложени за приключване като успешно реализирани проекти.

Комисията разглежда 2 окончателни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти - един от сесия 2016 г. е приет с оценка „Добър“ и е предложен за приключване като успешно реализиран, и един от сесия 2018 г., приет с оценка „Добър“ и предложен за приключване като успешно реализиран.

Комисията е разгледала 1 междинен отчет на проект от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания - 2018 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и е приела финансовите и научните отчети с оценка „Добър“.

Комисията е разгледала 4 междинни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства - 2018 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и е приела финансовите и научните отчети. От тях един отчет е приет с оценка „Много добър“, а останалите 3 – с оценка „Добър“. На основание предложението на ПНЕК в област „Науки за земята“ ИС е взел решение за втория етап на договорите от 2018 г. да бъдат изплатени средства в общ размер на 294 996,72 лв.

Комисията е разгледала и 3 междинни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и е приела финансовите и научните отчети. И трите отчета са приети с оценка „Добър“. На основание предложението на ПНЕК в област „Науки за земята“ ИС е взел решение за втория етап на договорите от 2019 г. да бъдат изплатени средства в общ размер на 179 400 лв.

Забележка: *От общата стойност 179 400 лв. са преведени 119 400 лв. Останалата сума 60 000 лв. (за проект НЗ4/1) предстои да бъде платена през април 2022 г., след утвърждаване на ГОП.*

Изплатени са и средства по предходни конкурси в научна област „Науки за земята“ след одобрение на междинните или окончателните доклади.

ИЗВОДИ ЗА РАБОТАТА НА ПНЕК В ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията в частта за област „Науки за земята“ могат да се направят следните изводи:

- ✓ Отличава се високата публикационна активност на колективите в проектите, изразена в стойностите на показателя „Брой научни публикации, резултат от приключили проекти в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг“ (Приложение 3 към Годишния отчет на ФНИ за 2021 г.).
- ✓ Въпреки продължилите ограничения, наложени от пандемията от COVID-19 и предизвикателствата пред ПНЕК по отношение на извеждането на конкурсите в област „Науки за земята“, ПНЕК изпълнява ефективно своите задължения.

✓ Анализът на протоколите от шестте редовни заседания на ПНЕК, проведени през 2021 г., показва че ПНЕК е работила в съответствие с приетите правила и процедури на ФНИ, като разглежда много подробно и одобрява/не одобрява по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията, постъпилите доклади от ръководителите на финансирани проекти и рецензентите, а също и постъпилиТЕ възражения от ръководители на проекти и определя супероценители.

✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работна програма, както и в много случаи – градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), както и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.

✓ ПНЕК разглежда много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано ПНЕК може да взема решения относно целесъобразността на исканите в докладите на ръководителите на проекти промени или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

✓ ПНЕК засилва критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти, като при констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани (с импакт фактор или импакт ранг) научни издания) или финансови несъответствия, ПНЕК дава ниска оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.

✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2016 – 2019 г.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на **прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.**

● **ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“**

По т. 7. – Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на ФНИ, на Комисията е представена обобщена Справка на ПНЕК по „Науки за земята“ за оценени проекти от изминали конкурси (Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

1. Участие на млади учени в проекти в област „Науки за земята“

Запазва се тенденцията на много високо участие на различните групи учени в област „Науки за земята“, което е значително при групата на младите учени и докторантите. Това вероятно се дължи и на увеличения брой финансирани проекти (таблица 11).

ТАБЛИЦА 11. УЧАСТИЕ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В НАУЧНИ ПРОЕКТИ В ОБЛАСТ „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА“

	2018	2019	2020	2021
Брой проекти	11	10	8	14
Брой учени	88	130	54	105
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	31 (в т.ч. 21 докторанти и 10 млади учени)	25 (в т.ч. 9 докторанти и 16 млади учени)	23 (в т.ч. 8 докторанти и 15 млади учени)	55 (в т.ч. 23 докторанти и 32 млади учени)

2. Брой на научните публикации в резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област „Науки за земята“

а) Проектите, оценявани през 2021 г. и изпълнявани в периода 2016 - 2019 г., са 14, в сравнение с 8, оценявани през 2020 г., а публикациите – съответно 224 и 33. Тази тенденция на увеличение се свързва не само с по-високия брой оценени проекти през

2021 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло (виж данните на фигура 10 на стр. 60 от Годишния доклад на ФНИ за 2021 г.)

б) Общо публикационната активност по проектите, оценявани през 2021 г. в ПНЕК по „Науки за земята“, е проверена от Комисията, по изпратените копия на публикациите от ФНИ с доклада за 2021 г.

3.6. Научна област „Химически науки“

ПНЕК по химически науки (ХН) е провела 10 (десет) заседания от 01.02.2021 до 01.12.2021 г., от които осем са присъствени, а две – неприсъствени. Разгледани са 46 доклада и 70 уведомителни писма от ръководители на проекти по сключени договори, които са докладвани на ИС за взетите решения. Три от заседанията, от 01.02.2021 до 22.03.2021 г., са под ръководството на проф. Росица Николова, а седем – от 15.06.2021 до 01.12.2021 г. – са под ръководството на проф. Стефан Цаковски.

Разгледани са за обсъждане и оценяване на договори, доклади, молби, заявления от ръководители, избор на оценители, молби за удължаване на договори, доклади на ръководители на проекти, оценки на постъпили доклади, отчет за дейността на ПНЕК.

Прегледът на протоколите от десетте заседания на ПНЕК по химически науки, проведени през 2021 г., и докладите на докладчиците по приключили проекти или такива на междинен етап показва, че са разгледани:

- Финансовата част на четири окончателни отчета на проекти по КФНИ – 2014 г., които са оценени с оценка „Отличен“. Има сключени двустранни протоколи за приключване;

- Четиринадесет окончателни отчета на проекти КФНИ – 2016 г., като единадесет отчета са получили оценка „Много добър“, един – оценка „Добър“ и един е прекратен;

- Три междинни отчета на проекти от КФНИ – 2018 г., като два са оценени с оценка „Много добър“ и един с оценка „Добър“. На основание предложението на ПНЕК по ХН ИС е взел решение за финансиране на втори етап в размер на 180 000 лв.;

- Осем междинни отчета на проект КФНИ-2019 г. Осемте проекта са оценени с оценка „Много добър“. ИС е взел решение за финансиране на втори етап в размер на 473 074,53 лв.;

- Два отчета на проекти по програми ERA-NET, окончателен отчет по програма ERA-NET- RUS-PLUS – 2018 г., междинен отчет по програма CONCERT Japan – 2018 г.,

четири междинни отчета по ННП „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука (ВИХРЕН)“ – 2019 г.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по химически науки през 2021 г. е 1 787 677,52 лв.

Прегледът на Годишния отчет за дейността ФНИ за 2021 г., протоколите от редовни заседания на ПНЕК по ХН за 2021 г. показва, че след 2015 г. са представени 255 публикации по 38 (тридесет и осем) проекта, което представлява 32,84% от общия брой публикации по проекти. В доклада на ФНИ за 2021 г., в Приложение 2 като успешни проекти по ХН са посочени проекти:

- КП-06-ДВ/9 от 2019 г. на тема: „От тавтомерия като явление датавтометрия като движещ механизъм“ (4 публикации, 4 с ИФ, 2 млади учени) ,
- ДН 09/5 от 2016 г. на тема: „Интегриран подход за получаване на чист водород с оползотворяване на парниковия газ CO₂“ (22 публикации, 16 с ИФ, 11 с ИР, 4 млади учени и докторанти).

Представени са доклади на председателя на ВНЕК по химически науки проф. Севдалина Турманова по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г. за 18 (осемнадесет) проектни предложения, от които 17 са допуснати до оценяване. ВНЕК е препоръчала на ИС да бъдат финансирани 12 (дванадесет) проекта, получили при оценяването над 80 точки. Оценяването на проектите е извършено съгласно „Методика за оценяване и класиране на проектите“ в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ. ВНЕК по химически науки е предложила на ИС да бъдат финансирани 12 проектни предложения на обща стойност 1 062 000 лв. (Приложение Н 59 В). Към доклада са дадени четири приложения. Даден е и доклад за административно съответствие и допустимост.

По Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 са представени 8 (осем) проектни предложения, от които седем са допуснати до оценяване. ВНЕК по химически науки е предложила за финансиране 3 (три) проекта на обща стойност 101 000 лв. (Приложение М 59 В). Към доклада са дадени четири приложения М 59 А-Г.

3.7. Научна област „Технически науки“

Предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г. беше определен

в размер на 3 439 000 лв., което представлява 18,1% от общия бюджет на фонда. Минималната сума за всеки отделен проект е 60 000 лв. Максималната сума за всеки отделен проект без допълнителните средства за ДМА и/или ДНМА е 120 000 лв., като допълнително можеха да бъдат заявени до 50 000 лв. за ДМА и/или ДНМА. Срокът за изпълнение на одобрените проекти беше 36 месеца.

Общият брой на постъпилите проектни предложения в направлението е 36 проекта. След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 34 (тридесет и четири) проектни предложения, насочени за администриране към ВНЕК по технически науки. Поради установени административни несъответствия съгласно Насоките, които не можеха да бъдат отстранени в рамките на конкурса с решение на ВНЕК, не са допуснати до научна оценка 2 (две) проектни предложения.

Класираните в научното направление с комплексна числова оценка, равна или надвишаваща праговата стойност от 80 точки, са 27 проектни предложения. С доклад от ВНЕК са предложени за финансиране 21 (двадесет и едно) проектни предложения. Общата сума за финансирането на двадесет и един проекта е 3 317 514 лв. комисията е приела с мнозинство класирането, като за два от проектите един член на ВНЕК се е подписал с особено мнение. След решение на ИС са финансирани 19 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 87 точки на обща стойност 2 999 363 лв. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, а при необходимост и по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

След приемане на актуализираната ГОП за 2021 г. и с решение на ИС на ФНИ са финансирани допълнително още 2 проектни предложения с обща сума за финансиране в размер 332 357 лв.

Сумата, изплатена за 2021 г. в научно направление „Технически науки“ за 21 класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 1 997 309 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите, при обща сума по договорите в размер на 3 331 718 лв.

Участници в проектите, финансирани от ФНИ по конкурсите за фундаментални научни изследвания и фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, проведени през 2021 г. за научно направление „Технически науки“ са, както следва: при финансирани 24 проекта и 253 участници има 24 млади учени, 31

постдокторанти, 39 докторанти, 25 студенти и 16 учени от чужбина (справка таблица 3 от отчета на ФНИ за 2021 г.).

Сравнен с 2020 г., където предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания е бил 1 800 000 лв. и са били финансирани 11 проекта, през 2021 г. има значително увеличение – 3 439 000 лв. за финансирани 21 проекта.

През 2021 г. в конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти в научно направление „Технически науки“ са кандидатствали общо 9 проектни предложения. След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 4 (четири) проектни предложения, насочени за администриране към ВНЕК по технически науки. Поради установени административни несъответствия съгласно Насоките, които не са били отстранени в рамките на конкурса, с решение на ВНЕК не са допуснати до научна оценка 5 (пет) проектни предложения.

При предварителен бюджет в размер на 202 000 лв. с решение на ИС на ФНИ са финансирани 3 проектни предложения с получена числова оценка над 80 точки на обща стойност 90 000 лв.

След класиране на проектните предложения в рамките на предварителния бюджет няма предложени за финансиране резервни проекти.

Общата сума за договорите, подписани през 2021 г. по 3 договора в научно направление „Технически науки“ след класирането в конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г., е в размер на 90 000 лв.

Сравнен с 2020 г., където предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Технически науки“ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти е бил 158 400 лв. и са били финансирани 5 проекта, или 31 600 лв. средно за проект, през 2021 г. има значително увеличение – 202 000 лв. за финансирани 3 проекта, или 67 333 лв. средно на проект.

- **Анализ на дейността на ПНЕК по технически науки**

През 2021 г. ПНЕК по технически науки е провела общо 7 присъствени заседания, като е разгледала 53 доклада и 108 уведомителни писма от ръководители на договори и е докладвала на ИС за взетите решения по тях.

Комисията е прегледала списъците с финансирани текущи проекти от конкурсните сесии на ФНИ през 2021 г. и е определила отговорник за всеки проект. Членовете на ПНЕК са определили чрез жребий оценители за текущи проекти, финансирани от ФНИ, разпределени към ПНЕК по технически науки.

Съгласно изискванията на ПФНИ членовете на ПНЕК са разгледали 1 окончателен научен отчет на договор от конкурс за финансиране на научни изследвания в тематични области 2014 г., който е приет с оценка „Добър“.

Комисията е разгледала 1 окончателен отчет на проект от Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2016 г., който също е приет с оценка „Добър“ и е предложен за приключване.

Членовете на ПНЕК са разгледали и обсъдили окончателни научни и финансови отчети и постъпили доклади за фактически констатации за 15 договора от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016 г. От тях 12 отчета са приети с оценка „Много добър“, а 2 отчета са приети с оценка „Добър“, които са предложени на ИС за приключване като успешно реализирани проекти. Един отчет е докладван на ИС с оценка „Незадоволителен“, като за него е решено да възстанови изцяло сумата за втори етап заедно с прехвърлените от първи етап средства в размер на 63 055,95 лв.

Комисията е разгледала 2 междинни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства – 2018 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий са определени оценители, след което е обсъдила и приела финансовите и научните отчети. И двата отчета ПНЕК е приела с оценка „Добър“. На основание предложението на ПНЕК ИС е взел решение за втория етап да бъдат изплатени средства в общ размер от 90 348,85 лв.

Членовете на ПНЕК са разгледали и обсъдили 4 междинни отчета по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018 г., като от тях един отчет е приет с оценка „Много добър“, а другите три отчета ПНЕК са приети с оценка „Добър“ на научната част. На основание предложението на ПНЕК ИС е взел решение за втория етап да бъдат изплатени средства в общ размер от 200 842,77 лв.

Комисията е разгледала 12 междинни отчета на проекти от 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела финансовите и научните отчети. От тях 9 отчета са приети с оценка „Много добър“, а 3 отчета ПНЕК е приела с оценка „Добър“.

На основание предложението на ПНЕК по технически науки ИС е взел решение за втори етап да им бъдат изплатени средства в общ размер на 711 762,48 лв.

3.8. Научна област „Селскостопански науки“

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.**

Според Годишния отчет на ФНИ (2021) в предварителния бюджет на ФНИ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 за научно направление „Селскостопански науки“ е определена сумата от 1 805 000 лв. Постъпилите проектни предложения в направлението са 29 бр. Едно проектно предложение е прехвърлено към ВНЕК по медицински науки по желание на ръководителя (общ брой след прехвърлянето 28).

След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 26 проектни предложения. Оценяването на проектите, разпределени към ВНЕК по селскостопански науки, е извършено съгласно „Методиката за оценка и класиране на проектите“, определена в „Насоките за кандидатстване“ по конкурса, в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ.

След научната оценка 23 проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки са взели участие в класирането, като 1 от тях не е допуснато поради установени от оценителите несъответствия с изискванията на конкурса. Две проектни предложения са оценени под прага от 80 точки. ВНЕК по селскостопански науки е предложила на ИС на Фонд „Научни изследвания“ да бъдат финансирани 9 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 92 точки, на обща стойност 1 520 808 лв. (основен бюджет в размер на 1 079 992 лв. и допълнителна сума за ДМА и ДНМА в размер на 440 816 лв.). Предложението е утвърдено от ИС на ФНИ.

Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, а при необходимост по критерий 5 съгласно т. 6.3. от насоките по конкурса.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на ФНИ допълнително се финансират още 4 проектни предложения с обща сума за финансиране

628 000 лв. (478 000 лв. основен бюджет и 150 000 лв. допълнителна сума за ДМА и ДНМА).

Изпълнителният съвет взема решение за финансиране на още едно проектно предложение с обща сума за финансиране 170 000 лв. (120 000 лв. основен бюджет и 50 000 лв. допълнителна сума за ДМА и ДНМА).

Сумата, изплатена за 2021 г. в научно направление „Селскостопански науки“ на 14 класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 1 449 812 лв., включваща сумата за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите, при обща сума с включени ДМА/ДНМА по договорите 2 318 808 лв.

Предварителните изводи показват, че:

- Целесъобразно е да продължи практиката от 2021 г. да се подават и приемат проектните предложения с краен срок до началото на юли на текущата година, а не до м. септември.
- Общо през 2021 г. са финансирани 14 проекта, което е двукратно завишение спрямо 2020 г. (7 проекта), като средствата са в размер на 2 318 808 лв. (2021) в сравнение с 1 068 030 лв. (2020 г.).
- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.**

Кандидатствали са 9 проектни предложения в научно направление „Селскостопански науки“. Едно проектно предложение е оттеглено от участие в конкурса. Едно проектно предложение не е допуснато до оценяване поради административни несъответствия с изискванията на конкурса.

След научната оценка 5 проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки участват в класирането. Две проектни предложения са под прага от 80 точки. ВНЕК по селскостопански науки предлага на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 3 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 92,5 точки на обща стойност 90 000 лв. Предложението е утвърдено от ИС.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на ФНИ допълнително се финансират двете резервни предложения с обща сума от 59 808 лв.

Общата сума по договорите, подписани през 2021 г. на 5 проекта в научно направление „Селскостопански науки“ в конкурс за финансиране на фундаментални

научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021, е в размер на 89 808 лв. и тя е изплатена през 2021 г.

Отчита се запазване темпа на кандидатстване в сравнение с 2020 г., което показва устойчив интерес на младите учени в тази научна област. Запазва се и се увеличава обаче тенденцията за включване на нарастващ брой студенти и млади учени в проектите.

● **Анализ на работата на ВНЕК по област „Селскостопански науки“ по доклади от председателя на ВНЕК**

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектните предложения членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдени от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от цитираните по горе документи. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно методиката за оценка и класиране на проектите, определена в насоките за кандидатстване, и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията доклади на председателя на ВНЕК към председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по селскостопански науки по следните конкурси:

1. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.
2. Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.

ИЗВОДИ

- ✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.

✓ ВНЕК по селскостопански науки работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектните предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.

✓ Много позитивна тенденция е почти двойното увеличение на кандидатствалите и одобрените проекти в сравнение с предходните години и по двата конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.

✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).

✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрени проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите, да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектните предложения (чл. 7 на правилата за работа на ВНЕК) настоящата Комисия не може да се произнесе за:

- обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение процедурата по допускане и одобряване на проектните предложения по всяка сесия,

- качеството на допуснатите проектни предложения.

- **Анализ на дейността на ПНЕК по селскостопански науки**

През 2021 г. ПНЕК по селскостопански науки провежда общо 8 заседания – 6 присъствени и 2 не присъствени, като разглежда 38 доклада и 71 уведомителни писма от ръководители на договори и докладва на ИС за взетите решения по тях.

През 2021 г. ПНЕК разглежда 5 окончателни отчета на проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания – 2014 г. Три от тях са оценени с оценка „Отличен“.

Има представени протоколи за приключване. Решенията за оценяване на проектите са приети от ИС.

ПНЕК разглежда 7 окончателни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2016 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий определя оценители, след което обсъжда и приема финансовите и научните отчети с четири оценки „Много добър“ и три „Добър“. ИС потвърждава решенията на ПНЕК. Проектите са приключени с двустранни протоколи. По същия конкурс от 2017 г. ПНЕК разглежда 1 окончателен проект, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела финансовия и научния отчет с оценка „Много добър“. По същия конкурс от 2018 г. ПНЕК е разгледала 1 междинен отчет на проект, като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела финансовия и научния отчет с оценка „Много добър“. На основание предложението на ПНЕК по селскостопански науки ИС е взел решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 55 000 лв.

ПНЕК разглежда 6 окончателни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела финансовите и научните отчети с четири оценки „Много добър“ и две „Добър“. ИС е потвърдила решенията на ПНЕК.

ПНЕК разглежда 9 междинни отчета на проекти по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания от 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което е обсъдила и приела финансовите и научните отчети с три оценки „Много добър“, пет – „Добър“ и една „Задоволителна“ оценка. На основание предложението на ПНЕК по селскостопански науки Изпълнителният съвет е взел решение за втори етап да бъдат изплатени средства в размер 520 264 лв.

Оценено е и изпълнението на междинен етап на проект по програма Biodiversa от 2018 г. с оценка „Добър“. Преведената сума за втори етап е 48 895 лв.

С оценка „Добър“ е оценен и крайният етап на проект по програма Biodiversa от 2015 г.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по селскостопански науки през 2021 г. е 624 159 лв.

През 2021 г. ПНЕК по селскостопански науки разглежда и приема 7 окончателни отчета на проекти, финансирани по конкурс „Българска научна периодика – 2016 г.“ (шест) и конкурс „Българска научна периодика – 2017 г.“ (един). Решенията на комисията са утвърдени от ИС.

Изплатените средства по предходни конкурси в научна област ССН след одобрение на междинните или окончателните доклади са в размер на 624 159 лв.

ИЗВОДИ за работата на ПНЕК в област „селскостопански науки“

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията в частта за област „Селскостопански науки“ могат да се направят следните изводи:

- ✓ Наблюдава се отчетлива висока публикационна активност, изразена от стойностите на показателя „Брой научни публикации, резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг“. В същото време има нулева резултатност по отношение на показателя „Брой патенти, резултат от приключили проекти, в т.ч. регистрирани патентни заявки“, което буди тревога и трябва да се адресира към ръководителите на проекти и рецензентите. Това е една от научните области, в която се очакват най-много продукти със защитена интелектуална собственост.
- ✓ Въпреки продължилите ограничения, наложени от пандемията от COVID-19, и предизвикателствата пред ПНЕК по отношение на извеждането на конкурсите в област „Селскостопански науки“ ПНЕК изпълнява ефективно и отговорно своите задължения.
- ✓ Анализът на протоколите от осемте заседания на ПНЕК, проведени през 2021 г., показва, че ПНЕК е работила в съответствие с приетите правила и процедури на ФНИ, като е разглеждала много подробно и одобрявала/не одобрявала по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти и рецензентите, а също и постъпили възражения от ръководители на проекти и е определяла супероценители.
- ✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работната програма, както и в много случаи градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), както и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.

✓ ПНЕК е разглеждала много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано ПНЕК взема решения относно целесъобразността на исканите промени в докладите на ръководителите на проекти или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

✓ ПНЕК засилва критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти, като при констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани научни издания с ИФ) или финансови несъответствия ПНЕК дава ниска оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.

✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. във връзка със сесиите за научни изследвания 2014 - 2019 г.

✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.

✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.

● **ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „СЕЛСКОСТОПАНСКИ НАУКИ“**

По т. 7. - Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ на Комисията е представена обобщена справка на ПНЕК по селскостопански науки за оценени проекти от изминали конкурси (според Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

1. Участие на млади учени в проекти в област ССН

а) Запазва се тенденцията на много високо участие на различните групи учени в област „Селскостопански науки“ в сравнение с другите научни области, особено младите

учени, което вероятно се дължи и на увеличени брой финансирани проекти, макар че той е еднакъв с 2019 г.

б) Въпреки тази благоприятна тенденция все още се изпълняват проекти, в които са декларирани 0 млади учени – напр. Д06-1.

ТАБЛИЦА 12. УЧАСТИЕ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В ПРОЕКТИ В ОБЛАСТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ НАУКИ

	2018	2019	2020	2021
Брой проекти	11	19	10	19
Брой учени			93	192
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	33 (в т.ч. 17 докторанти и 16 млади учени)	64 (в т.ч. 19 докторанти и 45 млади учени)	29 (в т.ч. 10 докторанти и 19 млади учени)	118 (в т.ч. 48 докторанти и 70 млади учени)

2. Брой на научните публикации в резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област ССН

а) Проектите, оценявани през 2021 г. и изпълнявани в периода 2014 – 2019 г., са 38, в сравнение с 33, оценявани през 2020 г., а публикациите съответно – 208 и 134 (с импакт фактор и импакт ранг). Тази тенденция на увеличение се свързва не само с повишения брой оценени проекти през 2021 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло (виж данните на фигура 10 на стр. 60 от Годишния доклад на ФНИ за 2021 г.)

б) Общо публикационната активност по проектите, оценявани през 2021 г. в ПНЕК по селскостопански науки, е проверена от Комисията по изпратените копия на публикациите от ФНИ с доклада за 2021 г.

3.9. Научна област „Биологически науки“

- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.**

Според Годишния отчет на ФНИ (2021) в предварителния бюджет на ФНИ за научно направление „Биологически науки“ по конкурс за финансиране на

фундаментални научни изследвания – 2021 е определен бюджет от 2 489 000 лв. Общият брой на постъпилите проектни предложения е 23. След проверка за допустимост в съответствие с чл. 51 от Правилника на ФНИ до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 19 (деветнадесет) проектни предложения, насочени за администриране към ВНЕК по биологически науки. Поради установени административни несъответствия съгласно насоките и поради невъзможност за отстраняване в рамките на конкурса с решение на ВНЕК не са допуснати до научна оценка 4 (четири) проектни предложения.

Класираните в научното направление с комплексна числова оценка, равна или надвишаваща праговата стойност от 80 точки, са 19 проектни предложения. С доклад от ВНЕК са предложени за финансиране 16 (шестнадесет) проектни предложения. Общата сума за финансирането за първия етап на тези шестнадесет проекта е 1 452 600 лв. комисията единодушно е приела класирането.

След решение на ИС са финансирани 16 проектни предложения с получена обобщена числова оценка над 92,5 точки на обща стойност 2 424 400 лв. Проектите с еднаква комплексна оценка са класирани на базата на точките, посочени от оценителите по критерий 4, а при необходимост и по критерий 5 съгласно т. 6.3. от Насоките по конкурса.

ВНЕК е предложила на ИС на ФНИ, при наличие на допълнителни възможности по този конкурс, да бъдат финансирани и част от резервните проектни предложения, които са получили 80 или повече точки, но те не са предложени за финансиране поради недостиг на средства.

Сумата, изплатена за 2021 г. в научно направление „Биологически науки“ на 16 класирани и финансирани проектни предложения за първия етап от сключения договор, е 1 452 600 лв. (включваща и допълнителната сума за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите) при обща сума по договорите 2 424 400 лв.

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.**

През 2021 г. в конкурса в научно направление „Биологически науки“ са кандидатствали общо 10 проектни предложения, но след проверка за допустимост в съответствие до процедурата по оценяване и класиране са допуснати 9 (девет).

Класираните в научното направление с комплексна числова оценка, равна или надвишаваща праговата стойност от 80 точки, са 8 проектни предложения. ВНЕК по

биологически науки е предложила на ИС на ФНИ да бъдат финансирани 5 проектни предложения с предварителен бюджет 150 000 лв.

След утвърждаване на актуализацията на ГОП от министъра на образованието и науката с допълнителните средства по конкурса и с решение на ИС на ФНИ допълнително са финансирани още 3 проектни предложения (първите резерви) с обща сума от 98 808 лв.

Общата сума по договорите, подписани през 2021 г. на 8 бр. проекти в научно направление „Биологически науки“, е в размер на 150 000 лв.

Отчита се значително по-висок брой финансирани проекти в научна област „Биологически науки“ в сравнение с 2020 г., като същевременно тази научна област отчита и най-много като брой финансирани проекти в сравнение с другите научни области, което е показател за устойчив интерес на опитните и младите учени. Темпът на кандидатстване се увеличава.

● **Оценка на работата на ВНЕК по биологически науки по доклади от председателя на ВНЕК**

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектните предложения, членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдени от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от цитираните по-горе документи. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно методиката за оценка и класиране на проектите, определена в насоките за кандидатстване, и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията доклади на председателя на ВНЕК към председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по биологически науки по следните конкурси:

- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.
- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.

ИЗВОДИ

- ✓ Спазени са всички изискуеми процедури според Правилника на ФНИ.
- ✓ ВНЕК работи по установени законосъобразни процедури за прием, оценка и класиране на проектни предложения по конкурси на ФНИ, което гарантира законосъобразност на разходване на отпуснатите публични средства според нормативните изисквания.
- ✓ Много позитивна тенденция е почти двойното увеличение на кандидатствалите и одобрените проекти в сравнение с предходните години и по двата конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания.
- ✓ Положителна черта в доклада на председателя на ВНЕК до управителя на ФНИ е представеното детайлно описание на посочените проектни предложения, които са отхвърлени, и причините, поради които те не отговарят на изискванията за административно съответствие и допустимост. Това показва прозрачност и възможност колективите да оценят своите грешки, както и да имат възможност за възражение (по целесъобразност).
- ✓ Комисията е в невъзможност да представи становище по отношение на научното качество на подаваните и одобрени проектни предложения. Би било полезно в докладите от председателя на ВНЕК до ИС на ФНИ, на база оценките на оценителите, да има и кратка аналитична част, в която да се представят кратки изводи относно релевантност на тематиката, методиката и подходите за изследване, както и обществена значимост на изследванията. Тъй като не разполага с протоколите от заседанията на ВНЕК относно обявените конкурси и съответните доклади на всеки докладчик за получените оценки на рецензентите на проектните предложения (чл. 7 на правилата за работа на ВНЕК) настоящата Комисия не може да се произнесе за:
 - обективността на ВНЕК и нейните членове по отношение процедурата по допускане и одобряване на проектните предложения по всяка сесия;
 - качеството на допуснатите проектни предложения.

- **Анализ на дейността на ПНЕК по биологически науки**

По данни от Годишния доклад на ФНИ за 2021 г. и представените на Комисията протоколи от заседания през 2021 г. ПНЕК по биологически науки е провела 5 присъствени заседания и 1 неприсъствено, които поради извънредната обстановка в България относно Covid-19 са осъществени по Skype.

На заседанията са разгледани общо 112 доклада и уведомителни писма от ръководители на договори, като ПНЕК докладва на ИС за взетите решения по тях. Направен е преглед на списъците с одобрени и финансирани проекти от предходните конкурси и са определени отговорници за всеки проект, като се следи за това отговорник на проект да не бъде от организация, участваща в проекта, в роднински връзки с ръководител или член на колектива или да има съвместни публикации през последните 5 години с член на колектива.

ПНЕК по биологически науки е разгледала 11 окончателни отчета на проекти от Конкурс – 2014 г., като 5 от тях са оценени с оценка „Отличен“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2014 – отменен).

ПНЕК по биологически науки е разгледала 10 междинни отчета по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018 г., като 5 от тях са оценени с оценка „Много добра“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). На основание предложението на ПНЕК по биологически науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договори от 2018 г. с изплащане на средства на обща стойност 560 510,95 лв.

ПНЕК по биологически науки е разгледала 1 междинен отчет по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г., като той е оценен с оценка „Много добра“ (съгласно изискванията по ПФНИ - 2016). ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договора от 2019 г. с изплащане на средства на обща стойност 60 000 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по биологически науки през 2021 г. е в размер на 620 510,95 лв.

ИЗВОДИ за работата на ПНЕК в област „Биологически науки“

На основа на представените документи от страна на ФНИ към Комисията в частта за област „Биологически науки“ могат да се направят следните заключения:

Положителни страни:

- ✓ Въпреки продължилите ограничения наложени от пандемията от COVID-19, и предизвикателствата пред ПНЕК по отношение на извеждането на конкурсите в област „Биологически науки“ ПНЕК изпълнява ефективно своите задължения.
- ✓ Анализът на протоколите от шестте редовни заседания на ПНЕК по биологически науки, проведени през 2021 г., вкл. докладите на докладчиците в ПНЕК по приключили проекти или такива на междинен етап, доклади на ръководителите на проекти и подадените жалби и доклади на одитори, показва съответствие с приетите правила и процедури.
- ✓ ПНЕК е разглеждала много подробно и е одобрявала/не одобрявала по надлежния ред и чрез обсъждане по време на заседанията постъпилите доклади от ръководители на финансирани проекти в предходен период за промени по договорите, касаещи: промени в сроковете на договорите (в много случаи, продиктувани от епидемичната обстановка от COVID-19 в страната), промяна в състава на научните колективи, корекции във финансовите планове, прехвърляне на средства по перата на бюджета, признаване или непризнаване на извършени разходи и др. ПНЕК обективно е разглеждала, обсъждала и приемала рецензии на отчети за междинен етап на проекти за периода 2014 – 2019 г., като е изслушвала докладчиците в ПНЕК във връзка с рецензиите, разглеждала е възражения на научните колективи относно оценките и обективно е преценявала целесъобразността на изразходваните финансови средства.
- ✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии се забелязва сравнително добра аналитичност при разглеждане на постигнатите научни резултати, предвидени по работната програма, както и в много случаи градивна критика към авторските научни колективи по отношение на качеството на научната работа (методична и др.), както и по отношение на целесъобразността на изразходването на финансовите средства.
- ✓ ПНЕК е разглеждала много внимателно и докладите на научните рецензенти и финансовите одитори, които представят становища по постъпили доклади по текущи и приключили конкурси. По този начин много по-обективно и обосновано ПНЕК взема решения относно целесъобразността на исканите в докладите на ръководителите на проекти промени или корекции във финансовите планове или промени в състава на колективите.

- ✓ ПНЕК е засилила критичността си в оценката на текущите и приключващите проекти. При констатиране на значими пропуски в извеждането на проектите (напр. липса или забавяне на международни публикации в реномирани научни издания с ИФ, което не бива да се допуска, тъй като публикациите са наукометрични показатели за ефекта от финансираните научни изследвания, некачествено извеждане на изследванията, пропуски при целесъобразното разходване на финансовите средства и др.), по доклади на рецензенти на междинни етапи ПНЕК е давала по-ниска и обективна оценка, което е последвано от санкция в намаляване на бюджета за следващ етап.
- ✓ Представени са надлежно списъци с публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина, вкл. по сесиите за научни изследвания 2014 – 2019 г.
- ✓ ПНЕК е следила стриктно преразпределението на финансови средства между отделните етапи и между отделните пера да не надвишава 15% от общия размер на допустимите преки разходи и да не нарушава максималните стойности.
- ✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, а спорните се одитират повторно от финансовия одитор на ФНИ.
- ✓ Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2018 показва един проект с 0 научни публикации и прекратен договор.

Отрицателни страни:

- ✓ Все още не е възможна цялостна оценка за това дали е подобрена ситуацията по отношение на прецизирането (вкл. чрез постоянно актуализиране) на правилата за оценка на отчетите на проектите от ПНЕК.
- ✓ Да се предприемат мерки за по-голяма експедитивност при намиране на компетентни рецензенти за междинното оценяване с цел недопускане на забавяне на оценката на рецензентите, което се отразява в забавяне на отпускането на предвидените средства по отделните етапи на проектите и забавяне изпълнението на научните задачи (недоставяне по обществени поръчки на апаратура и консумативи, забавяне на лабораторни и полски опити, и др.).

● **ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ В НАУЧНА ОБЛАСТ „БИОЛОГИЧЕСКИ НАУКИ“**

По т. 7. – Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на

изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, съгласно чл. 18 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на ФНИ, на Комисията е представена обобщена справка на ПНЕК по биологически науки за оценени проекти от изминали конкурси (според Приложение № 3 към чл. 19, т. 5 от Правилника за оценка).

- **Участие на млади учени в проекти в област „Биологически науки“**

Запазва се тенденцията на много високо участие на различните групи учени в област „Биологически науки“, особено значително при групата на младите учени и докторантите (много висок процент от всички регистрирани участници в колективите), което вероятно се дължи и на увеличения брой финансирани проекти, но и на устойчивия интерес към научната тематика в тази научна област.

ТАБЛИЦА 13. УЧАСТИЯ НА МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ В ПРОЕКТИ В НАУЧНА ОБЛАСТ „БИОЛОГИЧЕСКИ НАУКИ“

	2018	2019	2020	2021
Брой проекти	26	23	18	23
Брой учени	273	200	119	200
Млади учени, докторанти, постдокторанти и студенти	195 (в т.ч. 60 докторанти и 135 млади учени)	120 (в т.ч. 30 докторанти и 90 млади учени)	65 (в т.ч. 10 докторанти и 55 млади учени)	140 (в т.ч. 52 докторанти и 88 млади учени)

- **Брой на научните публикации в резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, на финансираните от Фонда проекти в област „Биологически науки“**

а) Проектите, оценявани през 2021 г. и изпълнявани в периода 2014 – 2019 г., са 23 в сравнение с 18, оценявани през 2020 г., а публикациите съответно – 88 и 44. Тази тенденция на увеличение се свързва не само с по-високия брой оценени проекти през 2021 г., но и на засилената публикационна активност на колективите по проектите като цяло (виж данните на фигура 10 на стр. 60 от Годишния доклад на ФНИ за 2021 г.)

б) Общо публикационната активност по проектите, оценявани през 2021 г. в ПНЕК по биологически науки, е проверена от Комисията по изпратените копия на публикациите от ФНИ с доклада за 2021 г.

3.10. Научна област „Медицински науки“

- **Анализ на дейността на ВНЕК по медицински науки**

- **Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г.**

Предварителният бюджет на ФНИ за научно направление „Медицински науки“ по конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г. е определен в размер на 1 957 000 лв. Общият брой на постъпилите проектни предложения в направлението е 23 проекта. Едно проектно предложение е прехвърлено от ВНЕК по селскостопански науки по желание на ръководителя към научна област „Медицински науки“ (общ брой след прехвърлянето – 24).

Едно проектно предложение от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г. не е допуснато до оценяване. Двадесет и две проектни предложения с числова оценка над праговата стойност от 80 точки са участвали в класирането. Класирани в научното направление са 12 проектни предложения с комплексна числова оценка, надвишаваща 95 точки, с основен бюджет в размер на 1 439 112 лв. и допълнителна сума от 459 580 лв. за ДМА/ДНМА. Предложението е утвърдено от ИС на ФНИ.

След приемане на актуализираната ГОП за 2021 г. и с решение на ИС на ФНИ са финансирани допълнително още три проектни предложения с обща сума за финансиране 480 815 лв.

Сумата, изплатена за 2021 г. в научно направление „Медицински науки“ за 15 класирани и финансирани проектни предложения за първи етап от сключения договор, е 1 299 135 лв., включваща допълнителната сума за ДМА/ДНМА за първи етап на проектите при обща сума по договорите 2 399 506 лв.

Процентът на успеваемост в направление “Медицински науки” е 15/24 (62,5%), като са финансирани проекти с обща оценка над 95 точки.

- **Конкурс за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2021**

През 2021 г. за шеста поредна година ФНИ проведе конкурс за финансирането на проекти за фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, насочени към стимулиране на научните изследвания на следващо поколение учени, в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030. Прогнозният общ бюджет на конкурса за финансиране на научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г. е 1 000 000 лв., като цялата сума е изплатена през 2021 г.

През 2021 г. има подадено само едно проектно предложение в „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти“ в научно направление „Медицински науки“, което преминава административната проверка без забележка от ВНЕК и е допуснато до оценяване. След получаване на експертните оценки в класирането неговата комплексна числова оценка е 87 точки и надвишава праговата стойност от 80 точки. ВНЕК по медицински науки предлага на ИС на Фонд „Научни изследвания“ да бъде финансирано проектното предложение. Предварителният бюджет в направление „Медицински науки“ в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 е определен в размер на 123 000 лв.

Общата сума по договорите, подписани през 2021 г. на 1 бр. проект в научно направление „Медицински науки“ в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 е в размер на 29 800 лв., т.е. не се усвоява напълно отпуснатият бюджет по научното направление.

Прави впечатление значително намаленият интерес от страна на млади учени да кандидатстват в този конкурс спрямо предходната година. Успеваемостта в направление „Медицински науки“ през 2020 е 3/10 (30%). А през 2021 г. е подаден и одобрен само един проект. Този факт, съчетан със запазения процент на участници млади учени и докторанти спрямо предходните години, показват, че **конкурсът за финансиране на млади учени и постдокторанти – 2021 поне за медицинските науки не успява да изпълни своята роля, свързана с целите на Стратегията**, както и за стимулиране на инициативността, кариерното развитие и повишаване на квалификацията на младите учени в медицинските науки. Причината за ниския интерес, поне за медицинските науки, е най-вероятно ниският размер на финансирането при запазена административна тежест, свързана с кандидатстването, изпълнението и отчитане на проекта, съизмерима с тази на проектите, финансирани по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2021 г. В областта на медицинските науки, изискванията към

публикациите в световен мащаб стават все по-високи, като в повечето случаи е необходимо резултатите да са базирани на достатъчен брой наблюдения и високотехнологични изследвания на пациенти, което повишава и цената на тези изследвания, респективно нуждата от достатъчно финансиране.

Друга причина може да бъде наличието на конкурентни възможности за малки докторантски проекти по вътрешноуниверситетски конкурси във висшите училища.

Участниците в проектите, финансирани от ФНИ по конкурсите за фундаментални научни изследвания и фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти, проведени през 2021 г. в областта на медицинските науки са общо 171 в общо 16 финансирани проекти, като само 1 е от конкурса за млади учени и постдокторанти. Общият брой млади учени е 23, толкова са и докторантите, като 27 са постдокторантите и 14 студенти, а само 3 са чуждестранните участници.

Във всички финансирани проекти по всички научни области са включени общо 1600 членове на научните колективи (таблица 3 от Годишен отчет на ФНИ). От общия брой участници 10% са млади учени, 11% са постдокторанти и 15% са докторанти. Тези стойности се запазват почти същите както и при проектите, финансирани през 2020 г. съответно с 11%, 17% и 13%. Сравнението на процентите млади учени в медицински науки 23/171(13,5%), постдокторанти 27/171 (15,8%), докторанти 23/171 (13,5%) показва, че те не се различават значимо от останалите научни направления.

● **Оценка на работата на ВНЕК по медицински науки по доклади от председателя на ВНЕК**

В докладите си председателят на ВНЕК декларира, че при допускане, оценяване и класиране на проектните предложения членовете са се придържали стриктно към Правилника на ФНИ и насоките и методиката за оценяване и класиране на кандидатстващите за финансиране проекти, утвърдени от ИС на ФНИ. ВНЕК оценява безпристрастно и в съответствие с изискванията допуснатите проектни предложения, спазва се процедурата за оценяване, като на всеки оценител се изпраща пакетът от цитираните по-горе документи. Декларира се, че оценката се извършва в съответствие с чл. 53 от Правилника на ФНИ и съгласно методиката за оценка и класиране на проектите, определена в насоките за кандидатстване, и включва следните етапи:

а) научно оценяване на проектните предложения, оценка на капацитета на екипа и плана за изпълнение на проекта, оценка на въздействието на резултатите от изпълнението на проекта, вкл. и общественото въздействие;

б) формиране на комплексна числова оценка на проектните предложения и класиране на проектните предложения с оценка по-висока от праговата (80 точки). Числовите оценки и обосновките на избраните по обявената процедура оценители са представени под формата на експертна карта в съответствие с публично обявените критерии.

Представени са на Комисията доклади на председателя на ВНЕК към председателя на ИС на ФНИ за дейността на ВНЕК по медицинските науки по следните конкурси:

- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания 2021 г.
- Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.

- **Анализ на дейността на ПНЕК по медицински науки**

През 2021 г. ПНЕК по медицински науки е провела 7 присъствени заседания, които поради извънредната обстановка в България относно Covid 19, са осъществени по Skype. Разгледани са общо 71 доклада и 14 уведомителни писма от ръководители на договори и докладвани на ИС за взетите решения по тях.

През 2021 г. комисията е разгледала 8 окончателни отчета на проекти по конкурса за фундаментални научни изследвания – 2014 г.

ПНЕК по медицински науки е разгледала 1 окончателен отчет на проекти от Конкурс – 2016 г. с оценка „Много добър“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). Тя е разгледала и 5 междинни отчета по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018 г., като 3 от тях са оценени с „Много добра“ оценка, един – с „Добра“ оценка и един – със „Задоволителна“ (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016). На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договори от 2018 г., като им бъдат изплатени средства на обща стойност 264 553 лв.

Комисията е разгледала три междинни отчета на проекти от конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства от 2018 г., като два от тях са получили „Добра“ оценка и един – „Задоволителна“. На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договорите, като им бъдат изплатени средства на обща стойност 151 305 лв.

Също така ПНЕК по медицински науки е разгледала 7 междинни отчета на проекти от 2019 г., като с утвърдената процедура за избор чрез жребий е определила оценители, след което са обсъдени и приети предложените оценки, 3 от тях са оценени с „Много добра“ оценка, 3 са с „Добра“ оценка и 1 е оценен със „Задоволителна“ оценка (съгласно изискванията по ПФНИ – 2016).

На основание предложението на ПНЕК по медицински науки ИС е взел решение да се финансира вторият етап на договори от 2019 г., като им бъдат изплатени средства на обща стойност 375 565 лв.

Общата стойност на преведените средства за финансиране на проекти към ПНЕК по медицински науки през 2021 г. е в размер на 791 423 лв.

Проектите, финансирани по конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства, свързани с пандемията от COVID-19 – 2020 г., 13 броя, са отчитани текущо в срок, на всеки три месеца.

Предоставените отчети показват напредък и добра работа по проектите. За два от тях има препоръки да бъдат представени в кратък вид и таблично с цел по-доброто синтезиране и отчитане на резултатите.

ИЗВОДИ за работата на ФНИ в научна област „Медицински науки“

✓ Независимо от предизвикателствата и ограниченията, наложени от COVID19 пандемията, както ВНЕК, така и ПНЕК по направление „Медицински науки“ са изпълнявали ефективно своите задължения.

✓ Добро впечатление правят критичните и аналитичните доклади на ПНЕК, с добро структуриране и обръщане на специално внимание на броя и вида на публикациите, импакт фактор и импакт ранг, статус на публикациите към момента на подаване на отчета (публикуване, приети, под печат, изпратени за оценка), участие на млади учени и докторанти в изпълнението на проектите, данни, свързани с финансовия одит, отбелязване на приноса на ФНИ в публикациите при определяне на крайната оценка на всеки проект.

✓ Прави впечатление повишена критичност при оценяване на дейността по проектите от страна както на рецензентите, ПНЕК, така и на ИС.

- ✓ В докладите на докладчиците за оценка на проектите от изминали сесии, се следи за оценка на степента на изпълнение на работната програма и постигнатите резултати, като в редица случаи са налице препоръки към авторските научни колективи.
- ✓ Проектите се подлагат на външен финансов одит, резултатите от който се разглеждат от ПНЕК, а спорните се връщат за повторно одитиране.
- ✓ ПНЕК следи стриктно исканията за преразпределение на финансови средства между отделните етапи и между отделните пера да не надвишават допустимите преки разходи и да не нарушават максималните стойности и когато искането не е от компетентността на ПНЕК, се насочва за решение от ИС на ФНИ.

- **Информация за научна продукция в научна област „Медицински науки“**

В Годишния отчет на ФНИ е направено обобщение на публикационната активност и приноса на ФНИ за националната научна продукция, като са разгледани научните публикации с финансиране от ФНИ по години и научни организации, включени в базите данни Web of Science и Scopus. Подробна информация по отделните научни области, както и общо, включваща брой научни публикации, резултат от приключили проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, както и броя докторанти и млади учени, брой отчетени проекти с висока оценка, предоставено финансиране по различни конкурси (на етап на изпълнение междинен и окончателен), е представена и в Приложение № 3 в отчета на ФНИ по чл. 18 на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (обн. ДВ, бр. 54 от 29.6.2018 г.).

В научна област „Медицински науки“ са отчетени общо 90 научни публикации по общо 24 научни проекти, в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг, както следва:

- 6 проекта в Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2014 г. с общо 45 публикации и предоставени средства в размер на 2 325 166 лв.
- 1 проект в Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2016 г., с общо 5 публикации и предоставени средства в размер на 1 809 215 лв., което очевидно е техническа грешка.
- 5 проекта в Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2018 г., с общо 10 публикации, на етап междинен отчет, с предоставени средства в

съответната година в размер на 264 553 лв. и общо предоставени средства в размер на 1 263 532 лв.

- 3 проекта в Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания за обществени предизвикателства – 2018 г., с общо 8 публикации, на етап междинен отчет, с предоставени средства в съответната година в размер на 151 305 лв. и общо предоставени средства в размер на 391 305 лв.
- 3 проекта в Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания – 2019 г., с общо 16 публикации, на етап междинен отчет, с предоставени средства в съответната година в размер на 375 565 лв. и общо предоставени средства в размер на 1 450 465 лв.
- 2 проекта в ННП „Върхови изследвания и хора за развитие на европейската наука (ВИХРЕН)“ – 2019 г., с общо 8 публикации, на етап междинен отчет, с предоставени средства в съответната година в размер на 396 590 лв. и общо предоставени средства в размер на 1 321 050 лв.

В обобщената таблица в отчета на ФНИ са представени броят на отчетените проекти и броят отчетени научни публикации в междинните и окончателните отчети по ПНЕК по научни области, както и броя проекти с най-висока оценка на научния отчет („Отличен“ за конкурси до 2015 г. и „Много добър“ за конкурси след 2015 г.)

В направление „Медицински науки“ са отчетени общо 24 проекта, с 90 публикации, като 8 (33%) са с най-висока оценка. Прави впечатление относително ниският процент проекти с най-висока оценка спрямо останалите научни области. В проектите са взели участие общо 38 докторанти и 51 млади учени.

По т. 7. Списък на научните резултати (патенти, публикации, модели, алгоритми, програми, методологии и др.) през отчетния период, които са в резултат на изпълнението на проекти, финансирани от Фонда, на Комисията са представени:

- Публикации и участия на научни колективи в научни форуми в страната и чужбина по проекти, оценявани от ПНЕК по медицински науки, по конкурси от 2014 г. (6 проекта), 2016 (1 проект), 2018 (7 проекта) и 2019 г. (7 проекта), като за някои от проектите са предоставени само списък за участията и публикациите, без копия на публикациите.
- Предоставена е информация за научни публикации по проекти, оценявани през 2021 г., включващи и участия в конференции и конгреси, публикации, подготвени,

подадени и под печат, с отразени публикации в списания с ИФ и ИР, както и други в реферирани издания.

- В Приложение № 2 към Годишния отчет на ФНИ са представени като примери по два успешни проекта, като в направление „Медицински науки“ първият проект КП-06-Н33/10 от 2019 г. е с базова организация МУ – София, с ръководител проф. Иванка Исталианова Димова, темата на проекта е „Значение на витамин D-статуса за епигенетичната регулация на метаболизма при захарен диабет тип 2 (ViD-eMeD). Той е отчетен с 3 публикации, от които 1 с ИФ, 1 с ИР. В проекта вземат участие 5 млади учени и докторанти. Вторият проект е КП-06-ДВ/10 от 2019 г. с базова организация НЦЗПБ, с ръководител проф. Стефан Панайотов, на тема “Изследване на непознатата етиология на саркоидозата”. Проектът е отчетен с 6 публикации, от които една е с ИФ. В проекта вземат участие 3 млади учени и докторанти.

ЧАСТ 3

IV. ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

На основата на критериите за оценка на дейността на ФНИ, заложиени в чл. 21. (1) на Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“, както и на база на информацията в ГОП и Годишния отчет за дейността на ФНИ за 2021 г. и предоставената на Комисията допълнителна информация, Комисията обобщава следните изводи, заключения и препоръки за дейността на ФНИ:

1. Чрез своята дейност Фондът реализира съществен принос за постигане целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания, Европейските рамкови програми, Европейската и Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

2. Годишната оперативна програма на Фонда е структурирана и се актуализира своевременно, за да допринесе за развитието на научните изследвания и иновациите в България. През 2021 г. Фондът е постигнал увеличение в размера на средствата за научни изследвания.

3. Резултатите от приоритизирането на финансирането на научни програми и проекти по научни области са адекватни на заявения интерес от страна на научните организации, като Фондът се стреми да осигури допълнително финансиране в области със значителен интерес чрез актуализиране на ГОП и отпускане на допълнителни средства за финансиране на класирани резервни проектни предложения.

4. При всички научни областни се отчита значително нарастване на средствата в сравнение с 2020 г. при относително запазване на процентния дял от общия бюджет.

5. В „Конкурс за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти – 2021 г.“ прави впечатление намаляването на броя на постъпилите проектни предложения в почти всички научни области, въпреки увеличения прогнозен бюджет по конкурса. Има области с единични предложения („Медицински науки“, „Науки за земята“) или с липса на предложения („Математически науки и информатика“). Най-много проектни предложения и най-голяма конкуренция за

финансиране на постъпилите проекти са в научните области „Селскостопански науки“ и „Технически науки“ (по 9 проекта), следвани от „Биологически науки“ (8 проекта).

6. ПНЕК, ВНЕК по научни области, както и ИС на ФНИ осъществяват ефективен контрол на изпълнението и отчитането на финансираните проекти.

7. Отчитането на научните резултати и социално-икономическото въздействие от финансираните проекти бележи съществен напредък. За целта в изпълнение на препоръките на Комисията за наблюдение, анализ и оценка на дейността на Фонд „Научни изследвания“ са въведени формуляри за отчитане на публикационната активност на научните колективи със систематизация на публикациите по видове издания (с импакт ранг, с импакт фактор, реферирани и индексирани в световните бази данни; без импакт фактор и импакт ранг; индексирани във вторични бази данни, монографии и пр.).

8. Работните процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период, са адекватно организирани и при спазване сроковете за разглеждане и уведомяване за резултатите от оценките.

9. Оценяването и класирането на проектни предложения по всички проведени конкурси е осъществено успешно. ИС на ФНИ полага усилия за повишаване качеството на научните проекти и съответно взема решение да се класират и финансират проектни предложения, които са получили комплексна числова оценка не по-ниска от 80 точки.

10. Комисията констатира, че ФНИ разполага с увеличен бюджет за финансиране на проекти по регулярните конкурси на ФНИ. В рамките на годината чрез ПМС се осигуряват допълнителни средства за обявяване на нови конкурси и финансиране на класирани проекти, а не чрез бюджета на ФНИ.

11. Комисията констатира относително запазване на дела на млади учени и постдокторанти като участници в проектите, финансирани от ФНИ.

12. Научните публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг нарастват през 2021 г. в сравнение с 2020 г., което показва положителен резултат от усилията на ФНИ за стимулиране на тези публикации.

13. Комисията констатира за трета поредна година значително подобрена организация на работа във ФНИ, която води до създаване на предпоставки за спазване на приетата и одобрена актуализирана годишна програма на ФНИ.

14. Комисията констатира, че провежданият от 2019 г. конкурс по Национална научна програма “Вихрен”, насочен към подкрепа на учени с високи постижения и такива, които организират собствен независим изследователски колектив или

изследователска програма, е от много голямо значение. Реализацията на проектите в рамките на тази програма са свързани с повишаване на качеството на научните изследвания и с подкрепа на проекти с интердисциплинарен характер, иновационен потенциал и социална значимост.

15. Предвид забелязаните проблеми и направените изводи от критичния анализ на **ННП “Вихрен”** в Годишния отчет на ФНИ е **необходимо ИС на ФНИ да обсъди и вземе мерки, свързани с промени в правилата и изискванията по програмата за:**

а) преодоляване на затрудненията, свързани с привличане на докторанти;

б) внасяне на промени, свързани с изискванията за назначаване на ръководителите на проектите, като те бъдат съобразени и с трудовите им правоотношения по академичната длъжност с научните организации.

16. Комисията констатира положителния ефект от провеждания от 2019 г. конкурс по Национална научна програма „Петър Берон. Наука и иновации с Европа”. Конкурсът е насочен към повишаване степента на реинтеграцията и кариерното развитие в български висши училища и научни организации на перспективни учени с международно признати научни резултати (Experienced researchers). Комисията констатира, че реализацията на тази програма води до увеличаване на изследователския потенциал в страната, а така също и до създаването на устойчива научна и иновационна среда. На практика това води и до повишаване качеството на самото висше образование и капацитета на съответните базови организации.

17. **По отношение на ефективността на дейността по осъществявания контрол на изпълнение и отчитане на финансираните проекти** Комисията констатира, че въпреки предизвикателствата, ограниченията и проблемите, наложени от пандемията от COVID-19, **както ВНЕК, така и ПНЕК са изпълнявали отговорно и ефективно своите задължения.**

18. Комисията отчита **при докладите на ПНЕК изразена критичност и аналитичност при оценката на текущите и приключващите проекти.** В много по-голяма степен в сравнение с предходните години докладите са добре структурирани, разглеждат аналитично постигнатите научни резултати, предвидени по работна програма във всеки проект. Трябва да се отбележи и вниманието, което се обръща на броя и вида на публикациите с импакт фактор и импакт ранг, статуса на публикацията към момента на подаване на отчета (публикувана, приета, под печат, изпратена за оценка), участие на млади учени и докторанти в изпълнението на проекта, данни, свързани с финансовия одит, отбелязване на приноса на ФНИ в публикациите при

определяне на крайната оценка на проекта. Тази положителна тенденция се дължи на обективизиране на критериите, по които става оценяването, както и на професионалните качества на самите рецензенти.

19. Комисията констатира подобряване на **ефективността при мониторинга и контрола от страна на членовете на ПНЕК** върху изпълнението на проектните задачи, а така също и при целесъобразността и законосъобразността на разходването на средствата в рамките на съответните проекти.

20. **При анализиране на социално-икономическо въздействие на резултатите от финансираните проекти** Комисията констатира определено повишаване качеството на тематичността на проектите, която е един от приоритетите в Националната стратегия за развитие на научните изследвания и в Европейските научни програми.

21. **При анализиране на качество на работни процеси и практики, прилагани във Фонда през оценявания период** Комисията констатира, че указанията към участниците, условията и изискванията за допустимост в конкурса, изискванията към участниците в екипите, условията за допустимост на разходите, правилата за изпълнение на проектите и др. са подробно разписани, ясни и на практика водят до измерими резултати. Проектните предложения се класират от ВНЕК въз основа на получените комплексни оценки чрез подреждането им в списък по низходящ ред на комплексните оценки.

22. Благодарение на успешно тестваната електронна система за подаване на проектни предложения през 2020 г., всички конкурси за финансиране на научни изследвания и за двустранно сътрудничество през 2021 г. са проведени при използване на електронна система за подаване на проектни предложения, което е особено важно в условията на ограниченията, наложени във връзка с пандемията COVID-19 и във връзка с тенденцията за дигитализация на административните дейности.

23. За втора поредна година през 2021 г. се провежда успешно процедура по разглеждане на възражения по оценяване на проектни предложения по конкурсите на Фонда.

ПОЛОЖИТЕЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

- Положителна страна в Годишния отчет е подобрената **аналитична оценка**, свързана с разпределението на участващите и финансирани научни организации в различните конкурси. Извършена е оценка на активността и успеваемостта по научни

организации; състава и разпределението на участниците в научните проекти по възрастови групи и категории изследователи. Направена е обективна оценка на научната продукция, финансирана от ФНИ, според световните бази данни Web of Science и SCOPUS, а така също и е оценена и публикационната активност.

- Извършени са определени дейности за **оптимизиране на дейността и подобряване на качеството на работните процеси във ФНИ** чрез приемане на пакет от документи за кандидатстване по Процедура за предоставяне на национално съфинансиране за участие на български колективи в утвърдени акции по Европейска програма COST, по предложение на ВНЕК; утвърдена е ПНЕК по двустранно сътрудничество.

- Налице е **увеличаване на степента на прозрачност** при провеждането на текущите конкурси, а така също и за изясняване на **възможностите за подаване на възражения**. Вече се разглеждат възражения по оценяване на проектни предложения по конкурсите на Фонда, в съответствие с въведената процедура в Правилника на ФНИ през 2020 г.

- Комисията констатира повишена **ефективност при мониторинга и контрола от страна на членовете на ПНЕК** върху изпълнението на текущите проекти. Това е постигнато чрез използване на различни обективни критерии за реализацията на съответната научна програма.

- Комисията констатира, че ФНИ реализира различни по своя характер дейности с цел максимално популяризиране на своята дейност, което е една много положителна тенденция. **По отношение на изпълнение на комуникационната стратегия на ФНИ Комисията констатира, че ФНИ работи ефективно по приетата през 2018 г. Комуникационна стратегия, реализацията на която осигурява прозрачност, като съществен дял от нея е разпространението и популяризацията на резултатите от научните проекти, финансирани чрез ФНИ.**

- Дейностите, разписани в Комуникационната стратегия, **се реализират успешно**, което отговаря на потребността от ефективна връзка между науката и гражданското общество, в светлината на целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г. Целесъобразно е да продължи успешната инициатива на ФНИ за популяризиране на резултатите от изследователските проекти пред обществеността чрез онлайн и видео представяния на всички одобрени и финансирани проекти (публикувани на сайта на ФНИ <https://www.fni.bg/?q=node/1314>),

както и представяне на ръководителите и екипите на проектите в сайта БГ Наука.

- Документацията, която беше предоставена на разположение на Комисията е напълно дигитализирана.
- Комисията констатира, че са налице позитивни тенденции, свързани с по-ефективното използване на публичните средства, с подобряване на степента на нормативната и ресурсната осигуреност, а също така и с цялостната дейности по организация на дейността на Фонда.
- Констатираният в предходния доклад на Комисията недостатъчен административен персонал на Фонда е увеличен, като ФНИ е увеличил щата си и е повишил заплащането.

В заключение, Комисията подкрепя и застава зад констатациите, препоръките, забележките, както и изводите, които са представени в Годишния отчет за дейността на ФНИ за 2021 г., които целят увеличаване на ефективността на административния и финансов контрол, увеличаване на финансирането за проектната дейност, а така също и необходимостта от подобряване на нивото на качество на оценяване на проектните предложения и увеличаване на административния капацитет на ФНИ.

ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА ФНИ

- Проблемът с известната дебалансираност в отделни научни области – намаление в броя на постъпилите проектни предложения и броя на финансираните проекти, както и различната успеваемост по научни направления и нефинансираните научни предложения с много високи оценки, трябва да бъде преодоляван с допълнителен анализ на причините и изготвяне на предложение за корекции, съответстващи на спецификите на отделните научни области, и с по-адекватно разпределение на бюджета на бъдещите конкурси. Този анализ би могъл да се изготви на базата на кратки **аналитични доклади от председателите на ПНЕК**, които да съдържат изводи, заключения и препоръки по отношение на правилното и целесъобразното изразходване на отпуснатите средства. Заедно с това да бъдат взети под внимание тежестта на публикационната дейност, както и ефекта върху младите учени и цялостния социално-икономическия резултат от реализацията на проектите. Така ще се адресира изискването на чл. 12, ал. 2 от Правилата на ПНЕК и изрично упоменати в чл. 20. „Постоянните научно-експертни комисии осъществяват мониторинг и анализ на финансираните

научноизследователски проекти и на направените разходи по реализацията на проектите“.

- Следва да се потърсят възможности за задълбочено обсъждане в научната общност и въвеждане на **адекватни ключови показатели за оценка и съответни критерии за измерване на социално-икономическия ефект** от реализирането на изследователската дейност в рамките на финансираните проекти в различните научни области.

- С цел получаване на актуална информация след приключване на оценката на проектите в конкурсите **ФНИ може да изиска аналитичен доклад от председателите на ВНЕК**. В този доклад следва да бъдат представени установени проблеми и предложения за преодоляването им в бъдещи конкурси, силните и слаби страни при оценката на проектните предложения.

- Комисията смята, че следва да се продължат усилията за пълноценно и целесъобразно надграждане на **електронната система за подаване на проектни предложения по всички конкурси, финансирани от ФНИ**, като се разширят функционалностите и се отстранят забелязаните ограничения, свързани с електронни подписи, с цел да се облекчат максимално процедурите по подаване на предложенията. Необходимо е също така да се продължи разработването на електронната система, като се подобрят и разширят нейните функции с добавяне на **възможности** по отношение на управлението на текущите проекти, осигуряване на по-ефективно разпространение на научните резултатите, както и ефикасно архивиране в специално създадения за целта регистър с възможности за търсене по зададени параметри.

- Следва да се обмислят **допълнителни механизми за засилване участието на чуждестранни специалисти** в реализацията на научните проекти.

- Комисията препоръчва да се набележат съответни **мерки от страна на УС на ФНИ за увеличаване дела на чуждестранните оценители** при класирането на проектните предложения.

- Все още се забелязва, макар и в много по-малка степен, тенденция за наличие на неизразходвани средства в първи етап от реализацията на проекти, което е отбелязвано и при предишните отчети.

Тематична насоченост на конкурсите

- Комисията отново препоръчва на Изпълнителният съвет и представителите на МОН в него да обмислят възможността ежегодно да се определят няколко **научно-изследователски теми с приоритетно икономическо и социално значение за обществото по аналогия с финансиране на фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства**, свързани с пандемията от COVID-19. Тези теми следва да залегнат в конкурсите за национално финансиране, напр. в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания или в конкурса за финансиране на фундаментални научни изследвания на млади учени и постдокторанти.
- Дефинирането на тези национални теми/мисии следва да става с участие на представители на съответните заинтересовани министерства, обществени организации и представители на бизнеса. В тази връзка следва да се **формулират теми както от европейско и национално значение, така и от регионално значение**. В рамките на така дефинираните теми трябва да има поставени конкретни критерии за всяка научна област с цел да се увеличи ефекта на получените резултати в различните научни, стопански и социални сфери.
- Комисията препоръчва въвеждането на **устойчива средносрочна бюджетна програма** за финансиране на дейността на ФНИ за гарантиране на ефективност при планирането и провеждането на конкурсните сесии.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на анализа на цялостната дейност на Фонд „Научни изследвания“ за отчетната 2021 г., във връзка с чл. 19, 21 и 22 от Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (обн. ДВ, бр. 54 от 29.6.2018 г.), Комисията за наблюдение, оценка и анализ на дейността на Фонд “Научни изследвания” при Министерството на образованието и науката, назначена със заповед на министъра на образованието и науката № РД09-2821/09.10.2020 г., изм. със заповед № РД09-1171/03.06.2021 г. и заповед № РД09-1264/18.06.2021 г. и заповед № РД09-2639/21.03.2022 г.), смята, че критериите за оценка на дейността на ФНИ, упоменати в чл. 20 на Правилника, са изпълнени и дава своята **ПОЛОЖИТЕЛНА** оценка за дейността на Фонд „Научни изследвания“ през посочения период.

Комисията препоръчва на управителя на ФНИ и на председателя на ИС на ФНИ да вземат под внимание общите заключения и препоръки с цел да се подобри още повече цялостната дейност на ФНИ през следващата отчетна година.